

HEIMO-OIKEUS JA HEIMOSTA EROTTAMINEN IRAKISSA

13.12.2018

Julkinen teemaraaportti
Maatietopalvelu

Tiivistelmä

Tämä katsaus kuvaa Irakin heimo-oikeutta ja yksilön erottamista heimostaan. Heimojen käytännöt vaihtelevat, joten tässä raportissa esitettyihin tietoihin heimojen käytännöistä tulisi suhtautua viitteellisinä eikä ratkaisevina yksittäistapausta käsiteltäessä. Tässä raportissa kuvattu heimorakenne on lähinnä teoreettinen malli, joka on tuttu antropologeille eikä niinkään heimotaustaisissa yhteisöissä eläville henkilöille itselleen. Lisäksi heimorakenteeseen ja -oikeuteen liittyviä termejä voidaan arkikielessä käyttää epäjohdonmukaisesti ja suurpiirteisesti. Tämä raportti sisältää uutisoinnista löytyviä tapauksia, jotta heimojen toimintatapojen moninaisuus kävisi ilmi. Arkikielessä heimo -sanalla voidaan minimissään tarkoittaa perhettä ja laajimmillaan kokonaista heimoliittoa.

Ristiriitojen ratkaisua tapahtuu heimo-organisaation eri tasoilla. Vähäpätöisimmät asiat pyritään sopimaan rauhanomaisesti sovittelemalla. Heimokulttuuri, kuten kunniakäsitteet sitovat sen jäseniä. Kollektiivinen vastuu yksilöiden tekemisistä johtaa siihen, että ryhmät eivät ole välinpitämättömiä jäsentensä käyttäytymisen suhteen. Henkilö, joka aiheuttaa omalle ryhmälleen ongelmia, voi joutua oman ryhmänsä hyljeksimäksi, jolloin hän menettää oman ryhmänsä tuen ja suojelun.

Heimosta erottamisella voidaan tarkoittaa hyvin erilaisia, eriasteisia ja -laajuisia toimenpiteitä, pienimmässä mittakaavassa hyljeksimistä lähinnä perheessään. Henkilö voi saada tiedon erottamisestaan esimerkiksi sanad-asiakirjalla tai suullisesti. Erottamisen yhteydessä käytetty sanonta ”veren vuodattamisen salliminen” tarkoittaa sitä, että heimo on vetänyt tukensa sen yksittäiseltä jäseneltä ja poistanut heimolta velvollisuuden kostaa tähän yksittäiseen jäseneseen mahdollisesti kohdistuvat oikeudenloukkaukset.

Perheestä tai heimosta erottamiseen voivat johtaa esimerkiksi rikokset, homoseksuaalisuus, epätoivottu avioliitto, epäily ISIS -liittolaisuudesta tai kristinuskoon kääntyminen. Tämä raportti ei sisällä tyhjentävää listausta erottamisen syistä.

Heimosta erottamisella voi olla tapauksesta riippuen monia seurauksia yksilölle: Esimerkiksi suojaton asema väkivaltaa vastaan, taloudelliset ongelmat kuten vaikeus löytää työtä, saada lainaa tai maksaa veriraha-korvauksia, avioitumisen vaikeutuminen, vaikeus saada hoidetuksi joitakin viranomaisasioita, kotiinpaluun estyminen tai kyvyttömyys saada oikeutta. Raportin lopussa on kuvattu heimo-oikeutta suhteessa Irakin valtiolliseen oikeudenkäyttöön.

Katsauksen kokoamisessa on käytetty erilaisia julkisia lähteitä, kuten kansainvälisten järjestöjen ja tutkimuslaitosten tuottamia raportteja ja tietoaaineistoja sekä näitä täydentävää uutismateriaalia, joka on ollut Maahanmuuttoviraston saatavilla raportin kirjoittamishetkellä.

English Abstract

This review illustrates tribal law in Iraq and the expulsion of an individual from his or her tribe. Tribal practices vary, and hence the information presented in this report on tribal practices should be considered indicative and not decisive when dealing with an individual case. The tribal structure described in this report is essentially a theoretical model, known to anthropologists rather than to the persons actually living in the tribal communities. In addition, the terms relating to tribal structure and tribal law may be used inconsistently and loosely. This report contains cases from news articles in order to show the diversity of the different tribal practices. In colloquial use the word "tribe" can, in the narrowest sense, refer to family and, in the broadest sense, a whole tribal confederation.

Disputes are resolved at different levels of the tribal organization. Peaceful settlement is sought in minor issues. The tribal culture and for instance its conceptions of honour bind its members. The result of collective responsibility for the actions of individuals is that groups are not indifferent to the behaviour of their members. An individual who causes problems for his own group may become outcast from the group, thereby losing the group's support and protection.

Expulsion from a tribe can refer to very different measures of varying degrees and magnitude, in the smallest scale rejection mainly by the person's family. The person may be informed of the expulsion for example with a document called 'sanad' or verbally. The expression "permitting the spilling of blood", which is used in connection to expulsion, implies that the tribe has withdrawn its support from one of its members and removed the tribe's responsibility to avenge any possible violations against the member's rights.

Expulsion from a family or tribe can be the result of for instance crimes, homosexuality, unwanted marriage, suspected ISIS affiliation or conversion into Christianity. This report does not contain an exhaustive listing of the reasons for expulsion.

Depending on the case, the expulsion from a tribe may have several consequences for the individual. Among these are a vulnerable position against violence, financial problems such as difficulties in finding work, borrowing money or paying "blood money", difficulties in getting married, difficulties in dealings with the authorities, an inability to return home or an inability to receive justice.

At the end of the report, tribal justice is described in relation to Iraqi national jurisdiction.

The report based on different public sources, like reports published by international organisations and research institutes and complementary news material, which the Finnish Immigration Service has had access to at the time of writing of this report.

Sisällys

Tiivistelmä	2
English Abstract	3
1. Yleistä	5
2. Heimo-organisaatio ja siihen liittyvät käsitteet	6
3. Heimokiistat ja niiden ratkaiseminen	9
3.1. Kahden ryhmän välinen kiista ja sen ratkaiseminen	9
3.2. Sulha -rauhanneuvottelu ja fasl-korvauksen määrittäminen.....	10
3.3. Kuvaus Etelä-Irakin shiiaheimojen käytännöistä	12
3.4. Esimerkkitapauksia Irakin keskushallinnon alueelta	15
3.5. Esimerkkejä Irakin Kurdistanin (KRG) alueelta	18
4. Kurinpitotoimet yksilöä kohtaan – mm heimosta erottaminen	19
5. Heimosta / yhteisöstä erottamisen syitä ja seuraukset erotetulle	22
6. Heimosta erotetun mahdollisuus elää itsenäisesti	27
7. Heimo-oikeus suhteessa Irakin valtiolliseen oikeudenkäyttöön.....	29
8. Lähteet.....	32
Vastuuvapauslauseke	38

1. Yleistä

Tässä raportissa luodaan ensin yleiskatsaus irakilaiseen heimojärjestelmään ja sen jälkeen keskitytään yksilön ja hänen oman heimonsa tai jonkin toisen heimon väliseen kiistaan ja ns. heimosta erottamiseen. Raportissa tarkastellaan heimosta erottamisen syitä, käytäntöjä ja seurauksia yksilölle. Lisäksi tarkastellaan yksilönäkökulmasta heimo-oikeutta suhteessa Irakin viralliseen oikeusjärjestelmään.

Heimojärjestelmä on kenties vanhin, pysyvin ja kiistanalaisin sosiaalinen kokonaisuus Lähi-idässä. Agraariajalta teolliseen aikaan ja valtiojärjestelmään siirryttäessä heimojärjestelmä on kestänyt loputtomassa muutoksessa. Heimojärjestelmä on toiminut ja reagoinut poliittisiin, taloudellisiin ja sotilaallisiin muutoksiin.¹ Irakin historia on osoittanut, että heimojärjestelmä on erittäin mukautuvainen ja heimojen valta on yleensä kääntäen verrannollinen valtionhallinnon auktoriteettiin. Toisin sanoen, kun keskushallinto on ollut vahva ja kontrolloinut tehokkaasti heimojen alueita, heimot ovat olleet heikkoja ja vähemmän tärkeitä. Silloin kun keskushallinto on ollut heikko, ovat heimot saaneet enemmän valtaa ja vaikutusvaltaa.²

Vuonna 1968 valtaan tullut Baath-puolue piti heimojärjestelmää huomattavimpana esteenä uudistuksille ja modernisaatiolle. Kuitenkin baathilaisen Saddam Husseinin aikaan 1980-luvulla heimojärjestelmä nousi takaisin näkyville.³ Viime vuosikymmeninä heimojärjestelmä on kokenut renessanssin. Joidenkin arvioiden mukaan lähes 80 %:lla irakilaisista on jonkinlainen heimoidentiteetti tai he pystyvät jäljittämään alkuperäänsä, vaikkakaan ehkä eivät ole kunnolla liitoksissa heimotaustaansa. Heimot eivät ole erillisiä muusta yhteiskunnasta eikä niitä voi väistämättä pitää vastakkaisina valtiolle. Myös monilla poliitikoilla, tuomareilla ja poliiseilla on jonkinasteinen heimoidentiteetti.⁴ Joidenkin arvioiden mukaan vain noin neljäsosa Irakin väestöstä on poliittisesti liitoksissa heimoonsa, mutta heimojen perinteiset arvot ovat yhä tärkeitä monille irakilaisille.⁵ Heimoilla voi olla omia Facebook-ryhmiänsä.⁶ Heimotaustalla ja sitä ilmentävällä sukunimellä voi olla painoarvoa työpaikan saamisessa, parisuhteen löytämisessä tai poliittisen kannatuksen saamisessa.⁷

Arvion mukaan Irakin väestö on noin 39,2 miljoonaa.⁸ Etnisesti väestöstä noin 75–80 % on arabeja, 15–20 % on kurdeja ja loput vähemmistöjä. Koko väestöstä noin 95–98 % on muslimeja

---

¹ Todd, Lin & al. 18.6.2006, ES-1.

² Todd, Lin & al. 18.6.2006, ES-7.

³ Zeyad, A. 2005.

⁴ Zeyad, A. 2005; Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 4-5.

⁵ Otterman, Sharon 2.2.2005.

⁶ Keskustelu Maria Pakkalan kanssa 25.9.2018. Maria Pakkala on islamin ja Lähi-idän asiantuntija.

⁷ Arab News 18.11.2018.

⁸ CIA 2018.

(shioja 64–69 % ja sunneja 29–34 %), 1 % kristittyjä ja 1–4 % muihin uskontokuntiin kuuluvia.⁹ Irakin kontekstilla vähemmistöillä tarkoitetaan ryhmiä, jotka muodostavat noin 10 % väestöstä ja jotka eivät ole sunni- tai shiia-arabeja tai kurdeja (joista valtaosa on sunneja).¹⁰ Irakin vähemmistöillä ei tyypillisesti ole heimorakennetta.¹¹

Irakin valtiollisten järjestelmien heikkous ja heimojärjestelmä ilmenee paitsi laajalla tasolla kuten politiikassa, myös perhe- ja yksilötasolla. Freedom Housen (2018) mukaan Irakin oikeuslaitos on altis korruptiolle, poliittiselle painostukselle, heimojen vaikutusvallalle ja uskonnollisille intresseille. Oikeuslaitoksen epäluotettavuuden tai saavuttamattomuuden vuoksi monet irakilaiset ovat kääntyneet heimojen oikeuselinten puoleen kiistojen ratkaisemisessa.¹²

UNHCRn (2018) asiakirjassa Tribal Conflict Resolution in Iraq huomautetaan, että **heimojen käytännöt vaihtelevat** johtuen useista eri tekijöistä. Asiakirjan mukaan julkisista lähteistä saataviin **tietoihin heimojen käytännöistä tulisi suhtautua viitteellisinä eikä ratkaisevina yksittäistapausta käsiteltäessä:**

”Note: Generally, tribal practices, procedures and remedies, including the amount of compensation, are subject to negotiation and can reportedly be influenced by various factors, including the nature of the crime and the extent of injury sustained, the social status of the tribes involved, the degree of influence of the tribal leader (“sheikh”), the sex and social status of the perpetrator and the victim, and the history of feuding between the tribes involved, among others. As such, information available in public sources on tribal practices in general should be regarded as indicative rather than conclusive in relation to individual cases.”¹³

2. Heimo-organisaatio ja siihen liittyvät käsitteet

Englanninkielisissä lähteissä, joita tässäkin raportissa käytetään, esiintyy usein termi *“tribe”* ja sen taivutusmuotoja kuten *“tribal”*. Arabiankielessä heimon eri yksiköille on omat terminsä, jotka käydään läpi tässä raportissa. Suomenkielisessä keskustelussa käytetään asiasta puhuttaessa usein vain termiä *“heimo”*, vaikkakin oikeaoppisempaa olisi käyttää termejä (laaja) suku, klaani, heimo ja heimoliitto. **Myös tässä raportissa heimo-sanaa käytetään väljästi, viitaten sanalla suppeimmillaan henkilön lähisukulaisiin ja laajimmillaan heimoliittoon.**

Heimo-organisaation termit ovat seuraavat:

---

⁹ CIA 2018.

¹⁰ Lattimer, Mark / CCCR julkaisussa EASO 2017 s. 19.

¹¹ The Arab Weekly / Al-Hussam, Muhanad, 1.5.2016.

¹² Freedom House 2018.

¹³ UNHCR 15.1.2018, s. 1.

- Pienin yksikkö on **bayt, suku** (suora suomennos ”talo”, käytännössä ”suku”), joka muodostuu laajan perhekäsityksen mukaisesta suvusta, jossa voi olla satoja jäseniä. Toisin sanoen kyseessä on siis laajempi suku. Laajalla suvulla on lähinnä taloudellisia tehtäviä.
- Useampi suku muodostaa rakenteen nimeltään **fakhdh, klaani** (pieni alaheimo, clan).
- Useat klaanit yhdessä muodostavat rakenteen nimeltään **’ashira, heimo**, jossa voi olla tuhansista yli miljoonaan jäsentä. Sekä klaanilla että heimolla on lähinnä poliittisia (tai sotilaallisia) tehtäviä.
- Useampi heimo muodostaa **qabilan, heimoliiton** (tribal confederation, valtioliitto, allianssi, unioni, *asha’ir, sillif*). Heimoliitto on vain löyhästi yhtenäinen sotilaallisissa, poliittisissa ja taloudellisissa kysymyksissä.¹⁴

Arabiheimojen yksiköjä koskevat käsitteet vaihtelevat hieman historiallisesti ja maantieteellisesti. Todd & al. (2006) erittelee lisäksi termin **hamula**, joka sijoittuu suvun ja klaanin väliin.¹⁵ Heimojärjestelmässä on lisäksi yksikkö nimeltään **khams**, joka muodostuu saman iso-iso-isoisan miespuolisista jälkeläisistä, eli viidestä sukupolvesta miehiä. Se on samankaltainen baytin, suvun kanssa. Klaani, fakhdh voi olla yhteneväinen khamsin kanssa tai sisältää khamsin. Khams toimii yksikkönä verikosto-asioissa (*al-thar*). Kaikista heimo-organisaation yksiköistä khams on tärkein.¹⁶ Anbarin läänin heimoihin keskittyvä raportti (2014) sisältää kuvion heimo-organisaatiosta,¹⁷ joka on esitetty hierarkkisessa muodossa. Heimo-organisaation voidaan kuitenkin ajatella koostuvan **sisäkkäisistä yksiköistä**¹⁸, eikä niinkään hierarkkisista tasoista.

Heimojärjestelmän johtohahmoja ovat **sheikit**. Arabiankielinen *shaykh*-sana tarkoittaa miespuolista vanhempaa henkilöä (eng. a male elder). **Sheikki –sanon käytöllä ei välttämättä viitata heimo-organisaation jonkin yksikön todelliseen johtajaan.**¹⁹ Jokaisella klaanilla, heimolla ja heimoliitolla on sheikkinsä. Klaanin sheikin paikka on varattu klaanin sisällä olevalle merkittävälle suvulle. Heimoliittoon kuuluvista heimoista vahvimmalle heimolle on varattu sheikhal-mashayikh (*shaykh al-mashaykh*) -asema. Sheikin asema on usein perinnöllinen, mutta se ei merkitse, että asema aina siirtyisi esikoiselle.²⁰

---

¹⁴ Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 5; Hassan, Hussein D. 2007, s. 2; Todd, Lin & al. 18.6.2006, 2-43; Femea, Robert A. *Shaykh and Effendi: Changing Patterns of Authority Among the El Shabana of Southern Iraq* (Cambridge: Harvard University Press 1970, s. 82-83 & Salim, Shakir, Moustafa *Marsh Dwellers of the Euphrates Delta* (New York: The Humanities Press 1962, s. 43-54 julkaisussa Eisenstadt, Michael 2007 [taulukko], s. 17.

¹⁵ Todd, Lin & al. 18.6.2006, 2-43.

¹⁶ Hassan, Hussein D. 2007, s. 2; Todd, Lin & al. 18.6.2006 2-42; Femea, Robert A. *Shaykh and Effendi: Changing Patterns of Authority Among the El Shabana of Southern Iraq* (Cambridge: Harvard University Press 1970, s. 82-83 & Salim, Shakir, Moustafa *Marsh Dwellers of the Euphrates Delta* (New York: The Humanities Press 1962, s. 43-54 julkaisussa Eisenstadt, Michael 2007 [taulukko], s. 17.

¹⁷ Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, heimorakenne [kuvio] sivulla 6.

¹⁸ Femea, Robert A. *Shaykh and Effendi: Changing Patterns of Authority Among the El Shabana of Southern Iraq* (Cambridge: Harvard University Press 1970, s. 82-83 & Salim, Shakir, Moustafa *Marsh Dwellers of the Euphrates Delta* (New York: The Humanities Press 1962, s. 43-54 julkaisussa Eisenstadt, Michael 2007 [taulukko], s. 17

¹⁹ Zeyad, A. 2005.

²⁰ Hanna Batatu, *The Old Social Classes and the Revolutionary Movements of Iraq*. London: Saqi, 1978, julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 7.

Sheikki Abdul Wahed al-Janabi -heimosta Anbarin läänistä kuvailee sheikkijärjestelmää seuraavasti: *"Minä olen sellainen jota kutsutaan nimellä sheikh 'aam (pääsheikki) [...] meitä on vain muutamia tässä maassa. Seuraava, alempi taso on sheikh al- 'ashira (heimon sheikki). Sen alla on ra'is al-fukth (klaanin johtaja). Useimmat ovat kuitenkin heimojärjestelmän alimmalla tasolla, heitä kutsutaan nimellä wajh as-sheikh (sheikkien edustaja)."*²¹

Anbarin ja Bagdadin heimoja tutkineen Patricio Asfura-Heimin mukaan yhteisön suojelijana sheikit ovat perinteisesti vastuussa yhteisönsä jäsenten suojelemisesta ja taloudellisen hyvinvoinnin turvaamisesta. Sheikit voivat sovittaa vihanpitoja, ratkaista omaisuuskiistoja ja ehdottaa avioliittoja. He voivat myös kerätä maksuja, jotka käytetään usein hautajaiskustannusten peittämiseen tai diyya-korvausten suorittamiseen toiselle heimolle kiistojen ratkaisemiseksi.²²

Al Monitorin artikkelissa (2018) sheikki Sarhan al-Fatlawi toteaa, että ongelmat eri ryhmien välillä voivat syntyä vähäisistä syistä ja osapuolet voivat pitää itseään heimojen sheikkeinä silloinkin kun eivät sitä ole: *"(...) Tribal problems are aggressively developing into conflicts for simple and minor reasons, all because of those who considered themselves tribal sheikhs when — in fact — they were not."*²³

Islamin ja Lähi-idän asiantuntijan, Maria Pakkalan mukaan **edellä kuvattu heimorakenne on lähinnä teoreettinen malli, joka on tuttu antropologeille eikä niinkään heimotaustaisissa yhteisöissä eläville henkilöille itselleen. Lisäksi hänen mukaansa irakilaiset käyttävät usein eri termejä epäjohdonmukaisesti ja suurpiirteisesti.**²⁴

Heimorakenne ei ole muuttumaton. Useimmat nykyisen Irakin heimoista juontuvat kolmesta heimoliitosta Tayydistista, Zubaydistista ja Rubiasta. Esimerkiksi Zubayd-heimoliiton sisällä olevia heimoja ovat olleet Ubaid, Janabi, Azza, Jubur ja Dulaim. Aikojen kuluessa näitä heimoja on alettu pitämään itsenäisinä heimoliittoina.²⁵

Irakin heimoliittojen ja heimojen perinteisiä asuinalueita on kuvattu useissa lähteissä.²⁶ Voidaan todeta esimerkiksi, että heimoliitto Al-Muntafiqin perinteinen asuinalue on maan eteläosissa Basranseudulla, Al-Dulaimin asuinalue maan länsiosissa ja Unizah-heimoliiton asuinalue Irakin lounaisosassa.²⁷

---

²¹ Sheikki Abdul Wahed / Carroll Patrick, haastattelu 2007 julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 7.

²² Asfura-Heim, Patricio 2011. "Tribal Customary Law and Legal Pluralism in al Anbar, Iraq" teoksessa Isser, Deborah (toim.) *Customary Justice and the Rule of Law in War-torn Societies*. United States Institute of Peace Press s. 245.

²³ Al Monitor / Saadoun, Mustafa 12.4.2018.

²⁴ Keskustelu Maria Pakkalan kanssa 25.9.2018. Maria Pakkala on islamin ja Lähi-idän asiantuntija.

²⁵ Todd, Lin & al. 18.6.2006, 2-43.

²⁶ esim. Todd, Lin & al. 18.6.2006, etusivu [kartta]; Zeyad, A. 2005 [kartta]; Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 4 [kartta]; Eureka Encyclopedia [päiväämätön]; Hassan, Hussein D. / CRS 2007, s. 6.

²⁷ esim. Todd, Lin & al. 18.6.2006, etusivu [kartta]; Zeyad, A. 2005 [kartta]; Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 4 [kartta].

3. Heimokiistat ja niiden ratkaiseminen

3.1. Kahden ryhmän välinen kiista ja sen ratkaiseminen

Ristiriitojen ratkaisua tapahtuu heimo-organisaation eri tasoilla. Ratkaisusta neuvottelevat usein henkilöt, jotka ovat astetta korkeammalla tasolla kuin millä kyseinen ristiriita esiintyy. Riidasta neuvotteleva sheikki voi näin teoriassa säilyttää puolueettomuutensa. Useimmat kiistat käsitellään suvun (bayt) tai klaanin (fakhdh) tasolla, useammin kuin heimon ('ashira) tasolla.²⁸

Kiistojen ratkaisijana voivat toimia sheikit, merkittävät heimon jäsenet tai heimo-oikeuteen erikoistuneet tuomarit, joista käytetään termejä *wasit*, *al-farid* tai *arif*. Asiasta riippuen voidaan käyttää myös uskonnollisia johtajia.²⁹

Yksittäisen sheikin valta on rajoitettua. Päätökset tehdään heimoneuvostossa (council of tribal elders, *majlis*), jossa yksittäisen jäsenen on otettava muiden jäsenten mielialat huomioon, sillä jos hän osoittautuu kyvyttömäksi ottamaan muiden mielipiteitä huomioon, hän saattaa menettää asemansa.³⁰

Heimon jäsenet, johtohahmot ja sheikit kokoontuvat ratkaisemaan kiistoja kokoontumisille varatuissa paikoissa, joita Irakissa kutsutaan termillä *madeef*. Babylonilaisen sheikin Majid al-Kallabin mukaan madeefissa ratkaistaan usein ongelmat yhdellä istumalla kun taas valtion viranomaisilla asian käsittelyyn menisi pitkä aika. Madeefit ovat muuttuneet paikoiksi, joissa keskustellaan politiikasta, sosiaalisista ja taloudellisista kysymyksistä ja joissa pidetään uskonnollisia seremonioita ja hautajaisia.³¹

Islamin tutkija Maria Pakkalan mukaan yksittäinen henkilö ei tee päätöstä yksin, vaan Irakissa **päätökset tehdään monesti kollektiivisesti. Jotkut päätökset tehdään perheen tasolla.**³²

Kun jokin rikos on tapahtunut, uhrin khamsa-ryhmän edustaja voi mennä rikoksentehtäjän heimon edustajien luokse ilmoittamaan, että he ryhtyvät vastatoimiin.³³ Jotta välttyttäisiin rangaistukselta, syytetyn perhe voi hakea apua paikalliselta sheikiltä, arvostetulta kiistojen sovittelijalta (eng. esteemed mediator) ja muilta heimon huomattavilta jäseniltä (eng. tribal notable) joista voidaan lähettää neuvottelija uhrin edustajien luokse. **Vähäpätöisimmät tapaukset sovitaan usein rauhanomaisesti sovittelemalla.** Sovitteluratkaisu voi tulla helpommin kyseeseen, jos rikoksentehtäjä on jo myöntänyt teon eikä suorittanut tekoa tahallisesti.³⁴

---

²⁸ Irakilaisen tuomarin haastattelu Ramadissa syksyllä 2007, julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 6.

²⁹ Irakilaisen tuomarin haastattelu Bagdadissa kesällä 2007, julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 14.

³⁰ Asfura-Heim, Patricio 2011. "Tribal Customary Law and Legal Pluralism in al Anbar, Iraq" teoksessa Isser, Deborah (toim.) *Customary Justice and the Rule of Law in War-torn Societies*. United States Institute of Peace Press s. 246.

³¹ Al-Monitor / Bassem, Wassim 30.10.2015.

³² Keskustelu Maria Pakkalan kanssa 25.9.2018.

³³ Irakilaisen tuomarin haastattelu Ramadissa syksyllä 2007, julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 13.

³⁴ Irakilaisen tuomarin haastattelu Bagdadissa kesällä 2007, julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 14.

Välimiesmenettelyä (eng. arbitration) käytetään vakavammissa rikoksissa tai kiistoissa, silloin kun syytetty ei ole tunnustanut, sovittelu ei ole onnistunut tai vahinkoa kärsinyt osapuoli esittää julkisen syytteen. Kaikkein vakavimmissa tapauksissa (kuten murha), jolloin on vaarana väkivallan eskaloituminen perheiden tai heimojen välillä, voidaan ottaa käyttöön perinteisiä **sulha** ja **fasl** –mekanismeja.³⁵ Sulhalla tarkoitetaan paitsi rauhanvälitysprosessia, myös prosessin lopputuloksena määrättyä maksua, josta käytetään myös nimeä **diyya**.³⁶ Fasl viittaa paitsi korvaussumman määräytymisprosessiin, myös itse korvaukseen. **Faslin ei välttämättä tarvitse olla rahallinen korvaus, vaan karkottaminen on myös yleinen.** Kaikki nämä rauhanvälityskäytännöt tapahtuvat yhteisöissä ilman valtiokoneiston osallisuutta, koska heimojen päämiehet pitävät avun hakemista valtiolta häpeällisenä.³⁷

3.2. Sulha -rauhanneuvottelu ja fasl-korvauksen määrittäminen

Katherine Blue Carrollin³⁸ pääosin haastatteluihin 2008–2009 pohjautuvassa artikkelissa tarkastellaan Bagdadin sunni- ja shiiayhteisöjä. Artikkelin mukaan monilla heimoilla on oikeudelliset sääntönsä kirjallisessa muodossa. Heimojen välillä on vain suhteellisen vähän eroavaisuuksia heimorakenteessa, yksityiskohdissa tai heimo-oikeuden prosesseissa. Prosessi keskittyy sheikeille, jotka selvittävät tapauksen tosiasiat ja määrittelevät heimon oikeudellisten sääntöjen mukaisesti summan, joka määrätään rikoksentekijän heimon tai perheen maksettavaksi uhrille sovituksena.³⁹

Artikkelissa esitellään sulha-neuvottelu. Koska sulhan perimmäisenä tavoitteena on palauttaa rauha palauttamalla kunnia, olennaista on kiistan välittäjä (sheikki). Hän vapauttaa kiistan osapuolet ottamasta ensimmäistä, mahdollisesti nöyryyttävää askelta kiistan sovittelussa ja rajoittaa osapuolten face-to-face -kontaktia, joka voisi pahentaa kiistaa.⁴⁰ Erään suuren heimoliiton sheikin mukaan hän on yleensä fasl-korvauksen määräytymisprosessin yläpuolella, mutta voi tarjota rahavaroja sopimisen helpottamiseksi tai toimia rikoksentekijän turvallisuuden takaajana sulha-neuvottelujen ajan.⁴¹ Vakavissa tapauksissa kuten murhissa tai kahden heimon välisessä kiistassa, korkeamman tasoisten sheikkien tulisi olla mukana sovittelussa, koska he ovat arvostetumpia kuin alemmat, klaanien sheikit. Korkeamman tasoiset sheikit voivat päättää

---

³⁵ Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 14.

³⁶ Carroll, Katherine Blue "Tribal Law and Reconciliation in the New Iraq", Middle East Journal Vol 65, No. 1. 2011 s. 11-29.

³⁷ Kilcullen, David "The Accidental Guerilla – Fighting Small Wars in the Midst of a Big One". Oxford University Press, julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 15. David Kilcullenista lisätietoja esim. The New York Times / Di Giovanni, Janine 24.4.2009.

³⁸ Katherine Blue Carroll on Vanderbiltin yliopiston (Nashville, Tennessee) politiikkatieteiden apulaisprofessori ja Public Policy Studies -opintojen johtaja. Carroll, Katherine Blue / The Middle East Journal 2011, s. 11.

³⁹ Carroll, Katherine Blue 2011, s. 12.

⁴⁰ Carroll, Katherine Blue 2011, s. 13.

⁴¹ Nimettömänä pysyttelevän suuren heimoliiton sheikin haastattelu 3.3.2009 julkaisussa Carroll, Katherine Blue 2011, s. 13.

suurempia ihmisjoukkoja koskevista asioista. Pitkäaikaiset sektaariset väkivaltaisuudet Irakissa ovat kuitenkin johtaneet siihen, että yhä useammin klaanin tasoiset sheikit käsittelevät myös vakavampia tapauksia.⁴²

Erityisesti kuolemaan johtaneessa tapauksessa sulha alkaa rikoksentekijän perheen pyytäessä heimonsa sheikkiä ottamaan yhteyttä uhrin heimon sheikkiin. Sheikit yleensä vaativat uhrin perhettä suostumaan "tulitaukoon" ('atwa) ja rikoksentekijän ja mahdollisesti hänen miespuolisten lähisukulaistensa tulee lähteä pakoon tietyksi ajaksi. Useiden sunnisheikit väittivät, että heidän heimonsa vaativat pakoon lähtemistä tulitauon sijaan todennäköisemmin kuin shiiaheimot.⁴³ Bagdadin läänin Abu Ghraibin alueelle sijoittuvan Zobai-sunniheimon määräysten mukaan jos tappo uhri oli tappajan naapuri, tulee tappajan pysyä poissa alueelta enintään seitsemän vuoden ajan. Tappajan perhe saa jäädä oleskelemaan alueelle.⁴⁴ Tulitauko tai rikoksentekijän pakeneminen alueelta tarjoaa sheikeille aikaa ja mahdollisuuden kiistan sovitteluun. Ajan kuluessa tunteet tasoittuvat ja yhteisön ja sheikkien aiheuttama paine rauhan ylläpitämiseksi voi johtaa siihen, että uhrin perhe hyväksyy fasl-korvauksen.⁴⁵

Heimosovittelu toimii silloin kun tosiasiat ovat tunnettuja. Jos rikoksentekijä kieltäytyy tunnustamasta tai toinen osapuolista kiistää tosiasiat täysin, voidaan muodostaa oikeudellinen neuvosto (eng. Judicial Council), johon kumpikin osapuoli valitsee kolme sheikkiä mistä tahansa heimosta.⁴⁶ Jos tosiasiat jäävät epäselviksi vielä oikeudellisen neuvoston tutkimusten jälkeen, sulha-prosessi saatetaan pysäyttää. Kärsinyt osapuoli saattaa pyrkiä rankaisemaan itse tai pyrkiä saamaan apua tuomioistuimesta, jos kyse on sellaisesta vakavasta rikoksesta, joka kuuluu valtion lain piiriin.⁴⁷

Sulha-prosessin keskeinen vaihe on fasl-maksun asettaminen. Fasl-maksun neuvottelujen lähtökohta on selvä, koska erityyppisten väärintekojen korvaukset on kirjattu jokaisen heimon lakikoodiin tai niistä on sovittu heimojen kahdenvälisissä, pitkäaikaisissa sopimuksissa. Maksun suuruuteen vaikuttavat lisäksi tapahtumaan vaikuttaneet syyt, rikoksentekijän käyttäytyminen, uhrin perheen kärsimykset ja uhrin asema. Jos rikoksentekijä esimerkiksi tunnustaa välittömästi, auttaa uhrin sairaalaan tai ilmoittaa asiasta poliisille tai uhrin perheelle, summaa voidaan pienentää. Vastuuttomasti toimiminen rikoksen tekemisen jälkeen voi johtaa korotettuun korvaussummaan.⁴⁸

Carrollin mukaan vuodesta 2003 lähtien keskimääräiset fasl-korvaussummat ovat olleet noususuunnassa. Hänen haastattelemiensa henkilöiden mukaan tämä johtuu "sota-ajan inflaatiosta", mutta jotkut mainitsivat myös häikäilemättömät huijarisheikit, jotka pyrkivät

---

⁴² Carroll, Katherine Blue 2011, s. 13.

⁴³ Carroll, Katherine Blue 2011, s. 14.

⁴⁴ Sheikki Dhari Al-Dharin ja sheikki 'Abdul Rahman Al-Dharin haastattelut julkaisussa Carroll, Katherine Blue 2011, s. 14.

⁴⁵ Carroll, Katherine Blue 2011, s. 14.

⁴⁶ Carroll, Katherine Blue 2011, s. 14.

⁴⁷ Carroll, Katherine Blue 2011, s. 15.

⁴⁸ Carroll, Katherine Blue 2011, s. 15.

henkilökohtaisesti hyötymään neuvotteluista. Haastatellut sheikit kuitenkin kielsivät saavansa prosenttiperusteisia osuuksia fasl-maksusta, joskin heille yleensä annetaan lahjoja kun sulha-neuvottelut on saatu päätökseen.⁴⁹

Perinteisesti rahaa on kerätty fasl-maksuja varten heimon kaikilta työssä käyviltä miehiltä. Vaikkakin Carrollin tutkimukseen haastatellut irakilaiset käyttivät tässä yhteydessä termiä ”heimo”, käytännössä fasl-maksuja kootaan toisen tutkimuksen mukaan⁵⁰ pienempien ryhmien kesken.⁵¹ Joissakin tapauksissa rikoksentekijän perheen tulee maksaa fasl-maksu kokonaisuudessaan itse. Pääministerin heimoasioiden neuvonantajan, sheikki ‘Abud Al Issawin mukaan ”henkilöä, joka tappaa tahallisesti, varastaa heimoltaan tai raiskaa, ei kunnioiteta, hänet erotetaan heimostaan eikä hänen heimonsa suojaa häntä eikä avusta häntä fasl-maksuissa. Vaikka hänet tapettaisiinkin kostoksi, hänen heimonsa tai perheensä ei voisi pyytää fasl-maksuja tappajalta”.⁵²

3.3. Kuvaus Etelä-Irakin shiiaheimojen käytännöistä

Hamoudin⁵³, Al-Sharaan⁵⁴ ja Al-Dahhanin⁵⁵ kenttätutkimukseen perustuvassa artikkelissa (2015) kuvataan Etelä-Irakin shiiaheimojen sovittelumenetettelyä.⁵⁶ Heiimojen välisessä kiistassa käytettyjä mekanismeja ovat valituskirjelmä, moittiva vierailukäynti, väkivaltainen uhkaaminen ja sovittelusta kieltäytyneen heimon jäsenten sieppaaminen. **Heimokiista käynnistyy valituskirjelmän, *tanbih*, toimittamisella. Vahinkoa kärsineen osapuolen edustaja toimittaa valituskirjelmän rikoksentekijän heimolle vaatien kompensatiota.** Mitättömämpiä asioiden kuten autovarkauden tai maksamattomien velkojen ollessa kyseessä, ei asiaan tarvitse vetää mukaan merkittäviä heimovanhimpia. Jos vaatimuksiin vastataan, sovinto voidaan saavuttaa nopeasti eikä ankarampiin toimiin tarvitse ryhtyä:

”Iraqi tribes tend to rely on reputational sanctions in their early phases. They then resort to escalating self-help remedies that are used with some level of restraint to avoid the negative consequences and threats to public order that can attend as remedies grow more severe. They turn to the more extreme remedies only in the rare case. In keeping with the desire to rely on reputation and avoid remedies that could escalate out of control and thereby garner the attention of the state, the tribal

---

⁴⁹ Carroll, Katherine Blue 2011, s. 16.

⁵⁰ Stewart ym. 2006 julkaisussa Carroll, Katherine Blue 2011, s. 17.

⁵¹ Carroll, Katherine Blue 2011, s. 17.

⁵² Pääministerin heimoasioiden neuvonantajan, sheikki ‘Abud Al Issawin haastattelu 11.12.2008 julkaisussa Carroll, Katherine Blue 2011, s. 17.

⁵³ Haider Ala Hamoudi on Pittsburgin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan apulaisprofessori.

⁵⁴ Wasfi H. Al-Sharaa on Basran yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan apulaisprofessori.

⁵⁵ Aqeel Al-Dahhan on Basran yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan apulaisprofessori.

⁵⁶ Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 215-216.

*disputes begin with what is known as a tanbih, or notification. Effectively, an injured party from one tribe sends notice to the perpetrator from the second tribe that an injury is claimed, and that recompense is demanded. Importantly, in particular for smaller injuries (anything from a stolen car to an unpaid debt) this does not need to involve significant tribal elders. The notice is sent through a sayyid, meaning a direct descendant of the Prophet Muhammad (such figures being universally respected throughout Iraq, and within the Shi'i community in particular). If it is responded to, an accommodation might be reached quickly and with minimal reputational damage to the offending party. The notification, in other words, is an opportunity to resolve the matter in a sort of mediation, without resort to the more elaborate tribal processes.*⁵⁷

Jollei valituskirjelmän toimittaminen johda toivottuun lopputulokseen, seuraava toimi on guama, arvovaltaisen delegaation moittiva vierailukäynti rikoksentekijän kotona naapuruston nähden. Vahinkoa kärsineen osapuolen lisäksi mukana on kolmas osapuoli todistamassa. Delegaatio esittää vaatimuksen korvauksista sekä edellyttää rikoksentekijän heimon jäsenten vierailua kärsineen osapuolen luona. Tilanteen ei ole tarkoitus olla väkivaltainen, sen sijaan tarkoituksena on varoittaa rikoksentekijää tulevista seuraamuksista ja rangaista rikoksentekijää maineen menetyksellä:

*"If the notification does not lead to a fruitful result, the next self-help mechanism is known as the guama, perhaps best translated as the confrontation. It is here where reputational sanctions begin to have their bite. The injured party invokes tribal processes, and the tribal shaykh, presuming that he accepts the legitimacy of the complaint, authorizes a sizable delegation to go to the home of the perpetrator in full view of the neighborhood. The delegation will be composed of those who are, to use the words of one tribal shaykh, "severe personalities" [nas al jalda]. They will be accompanied by a third party to act as witness as to the occurrence of the confrontation. They will, in strict fashion, note the injury, demand recompense, and insist on a visit from the perpetrator's tribe to the victims within a set period. The confrontation is intended to be nonviolent, and violence does not generally result from it. It serves the dual purpose of warning the perpetrator of further consequences and initiating reputational sanctions against the perpetrator and by extension, his tribe."*⁵⁸

Useimmat kiistat saadaan ratkaistuksi edellä mainituin keinoin eikä seuraavaksi esiteltäviin keinoihin tarvitse tarttua. Heimo on hyvin tietoinen siitä, että vaikka yhtenä hetkenä sitä kohtaan on esitetty vaatimuksia, seuraavana hetkenä kyseinen heimo voi itse olla korvausta vaativa osapuoli. Heimolla on siten halua tehdä yhteistyötä vaatimuksia esittäneen heimon kanssa, koska rikoksentekijän heimo voi hyötyä myöhemmin mahdollisessa toisessa kiistatilanteessa, jossa kyseinen heimo onkin vaatimuksia esittävä osapuoli.⁵⁹

---

⁵⁷ Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 233-234.

⁵⁸ Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 234.

⁵⁹ Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 235.

Jollei kiistaa ole saatu ratkaistuksi, voidaan ryhtyä aseilla varoittamiseen. Vahinkoa kärsinyt heimo lähettää aseistettuja miehiä rikoksentekijän luo tulittamaan tämän asumusta. Toimi tunnetaan termillä **degga**. Tulitus voidaan toistaa useamman kerran. Tarkoituksena ei ole aiheuttaa henkilövahinkoja:

“Nevertheless, if following a confrontation, the offending tribe does not pay a visit to the injured tribe, the first actual use of violence ensues. The injured tribe sends armed men to the home of the perpetrator and sprays it with some number of bullets in a process known as the degga or the striking. The striking can be repeated one or more times, in each case involving more bullets and more damage to the home. The visits might be in the night, or during the day, and although the risk of personal injury is obviously present, the clear intention is not to harm any person.”⁶⁰

Kyseessä ei ole ainoastaan uhka, se on myös vakava yksilön ja hänen heimonsa mainetta heikentävä teko. Koko yhteisö on tietoinen tulituksesta ja huhut kiirivät nopeasti laajemmalle. On harkitsematonta saada maine heimona, joka ei ole halukas maksamaan kompensatioita aiemmin kuin vasta tässä aseella varoittamisen vaiheessa.⁶¹

Erittäin harvoissa tapauksissa vahinkoa kärsinyt heimo sieppaa rikoksentekijän heimon jäseniä ja pitää heitä hallussaan kunnes korvaukset on maksettu. On kunnia-asia kohdella siepattuja hyvin:

“In the rarest cases, members of the injured tribe kidnap members of the offending tribe and hold them until the offending tribe agrees to pay the requisite compensation. Although the measure is permissible under the tribal law in extreme circumstances, when other measures have been exhausted, it is rarely employed. If it is used, it is considered a matter of considerable honor to treat the kidnapped members of the tribe well. A failure to do so would lead to severe reputational sanctions.”⁶²

Etelä-Irakissa ja shiiojen asuttamalla Sadr Cityn alueella Bagdadissa (2013) haastateltujen shiialaisten heimojohtajien mukaan heidän sovittelukäytäntönsä eivät merkittävästi poikkea lännen sunniheimojen käytännöistä.⁶³

UNHCR:n asiakirjassa (2018) viitataan useaan lähteeseen ja todetaan **heimokiistoja syntyvän mm tahattomasta tai tahallista tappamisesta, vammojen/vahinkojen aiheuttamisesta, kunnian loukkaamisesta** (esim. naisen tai tytön kidnappaamisen tai raiskaamisen seurauksena, sopimaton käyttäytyminen sosiaalisessa mediassa), **varkaudesta, maksamattomasta velasta, ratkaisemattomasta maakiistasta tai vesivarojen tai omaisuuden hyödyntämisestä.**⁶⁴

---

⁶⁰ Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 235.

⁶¹ Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 235.

⁶² Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 235.

⁶³ Ala Hamoudi, Haider & Al-Sharaa, Wasfi H. & Al-Dahhan, Aqeel 2015, s. 230.

⁶⁴ Niqash / Al-Zaidi, Mohammed 13.7.2017; Niqash / Al-Husseini, Haider 17.9.2015; Al-Monitor / Al-Jaffal, Omar 18.6.2015; Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 14; Carroll, Katherine Blue ”Tribal Law and Reconciliation in the New

3.4. Esimerkkitapauksia Irakin keskushallinnon alueelta

Niqashin Missanin lääniä koskevan artikkelin (2015) mukaan heimo-oikeuden eräs periaatteista on (edelläkin mainittu) veriraha, jota tapetun – joko tahattomasti tai tahallisesti tapetun – perhe ja heimo vaatii tappajan perheeltä ja heimolta. Viime aikoina vaaditut summat ovat kasvaneet tasolle josta ei voi selviytyä. Tässä osassa maata verirahat eivät aiemmin olleet yleensä yli 600 miljoonaa dinaaria (500 000 USD) ja tappajan perhe pakotettiin lähtemään alueelta mikä esti mahdolliset myöhemmät kahakat. Viime aikoina vaaditut verikostorahat ovat olleet yli miljardi dinaaria (850 000 USD). Paikallisten mukaan tilanne ei ole hallinnassa. Ennen korvausvaatimuksen uhka toimi ennaltaehkäisevästi, mutta nyt siitä on tullut keino ansaita rahallista hyötyä ja osoittaa valtaa. Paikallisen uskonoppineen mukaan verirahan pyytäminen on hyväksyttävää, mutta liian suuren summan pyytäminen ei ole hyväksyttävää vaan syntiä. Summan noustessa liian korkeaksi uskonoppineet vetäytyvät neuvotteluista, koska heitä ei kuunnella. Albu Ghanim -heimon johtajan Abdul-Hussein Arnous Ghannamin mukaan nykyistä kaaosta selittää se, että heimojohtajia ei kuunnella kuten ennen ja kaikilla on aseita. Hänen mukaansa aiemmin nuoret kuuntelivat ja kunnioittivat heimojohtajia.⁶⁵

Niqashin artikkelissa (2017) kerrotaan basralaisesta kauppiasta, jonka liikkeen seinään oli kirjoitettu ”Henkilöä etsitään verirahan vuoksi”. Hänen perheensä kehotti häntä olemaan tekemättä rikosilmoitusta poliisilla. Hän sai kuulla heimonsa päälliköltä, että hänen kaukaiset sukulaisensa, joita hän ei ollut koskaan edes tavannut, olivat jättäneet velkojaan maksamatta. Kauppias joutui pakenemaan kuukaudeksi kunnes asia oli ratkaistu. Artikkelissa todetaan, että vaikka joissakin tapauksissa heimo-oikeus voi olla hyvinkin tapa ratkaista kiistoja, joissakin tapauksissa kuten tämän kauppiaan tapauksessa, se vain aiheuttaa turhaa pelkoa. Artikkelissa mainitaan myös Ibn Rush -koulu Basrassa. Erään koulussa huonosti menestyneen pojan vanhemmat kirjoittelivat uhkaavia viestejä koulun seiiniin sekä käyttäytyivät väkivaltaisesti rehtoria kohtaan ja uhkailivat opettajia. Basran opettajien yhdistyksen johtajan Jawad al-Maryoshin mukaan monia kouluja on uhattu ja niitä on jouduttu sulkemaan. Syyt saattavat olla yksinkertaisia kuten koulurakennuksen maksamaton vuokra.⁶⁶

AP Newsin artikkelissa (2015) kerrotaan bagdadilaista anestesialääkäri Bashar Tahasta, jonka potilas kuoli leikkauksen komplikaatioihin. Potilaan perhe syyttii lääkäriä tapahtumista vaatien asian viemistä heimojen käsiteltäväksi ja kompensaaion määräämiseksi. Muussa tapauksessa Taha tapettaisiin. Lopulta hän ja kirurgi maksoivat kuolleen perheelle 50 miljoonaa dinaaria (n. 41 000 USD). Irakin lääkäreiden liiton varajohtaja Mahdi Jassimin mukaan melkein kaikissa terveyskeskuksissa hyökkäyksiä tapahtuu päivittäin. Terveysministeriön puhemiehen Ahmed Al-Rudainin mukaan 1990-luvulta lähtien noin 11 000 lääkäriä on lähtenyt maasta, useimmat vuoden 2003 jälkeen. Lääketieteellisen Lancet-julkaisun mukaan vuoden 2003 jälkeen maassa on tapettu

---

Iraq”, Middle East Journal Vol 65, No. 1. 2011 s. 12; Niqash / Habib, Mustafa 3.8.2017; Shakomako / Nazli, Tarzi 12.12.2015; AP News / Salaheddin, Sinan 15.12.2015. Koonti UNHCR 15.1.2018, s. 1.

⁶⁵ Niqash / Al-Husseini, Haider 17.9.2015.

⁶⁶ Niqash / Al-Wazzan, Saleem 22.3.2017.

yli 2 000 lääkäriä.⁶⁷ Niqashin artikkeliin (2017) haastatellun paikallisen heimoasioiden asiantuntijan Salam al-Sharfin mukaan eräs basralainen lääkäri on kieltäytynyt tekemästä leikkauksia pelätessään epäonnistuneen leikkauksen jälkeistä kosta potilaan sukulaisten taholta. Aiemmin on tapahtunut lääkärin autojen polttamisia ja vaatimuksia maksaa noin 39 000 USD verirahakorvaus potilaan kuoltua. Monissa tapauksissa lääkäri ei vie asiaa viranomaisille, koska hänen maineensa on vaakalaudalla.⁶⁸

Niqashin artikkelin (2017) mukaan jotkut eteläisen Irakin konservatiivisemmat heimojohtajat pyrkivät rajoittamaan epäsovivaa käyttäytymistä sosiaalisessa mediassa heimo-oikeudellisilla seuraamuksilla. Tähän päädyttiin, koska lähimenneisyydessä epäsoivat somepäivitykset olivat aiheuttaneet kiistoja, jotka ovat johtaneet vammoihin ja kuolemantapauksiin. Epäsoivaksi mainitaan mm. kommentointi, jolla vahingoitetaan jonkun henkilön mainetta, ahdistelu, identiteettivarkaus, yksityisyyden loukkaaminen ja epäoikeudenmukaiset syytökset. Wassitilainen Ali Yasser oli tykännyt Facebookissa paikallisvirkamiehen korruptoituneisuutta käsittelevästä kirjoituksesta sillä seurauksella, että kyseisen virkamiehen heimo vaati häneltä n. 4 200 USD korvauksia. Yasser vertaa rangaistustaan kiristykseen. Hänen mukaansa rauhanrakentamisen varjolla heimojohtajat kiristävät rahaa erilaisia mielipiteitä esittäviltä.⁶⁹

The Arab Weeklyn artikkelissa kerrotaan miehestä, jonka vaimo ja tytär hukkuivat merimatalla Eurooppaan. Vaimon perhe syytti miestä vaimon rohkaisemisesta matkalle ja vaati häneltä korvauksia n. 58 000 USD. Jättämällä maksamatta mies ja hänen sukunsa olisivat joutuneet koston uhriksi.⁷⁰

ISISiltä takaisin vallatuilla alueilla on sovellettu heimo-oikeutta ja veriraha-vaatimuksia. Esimerkiksi Salah al-Dinissä alueen shiitit ovat vaatineet verirahojen kompensatioksi ISISin aiheuttamista menetyksistään Yathribin alueelta paenneilta sunneilta, joiden ei haluta palaavan alueelle. Vaikkakin hallitus lupasi korvata menetyksiä, tietyt heimot eivät hyväksy muuta kuin sunniheimojen itsensä maksamia korvauksia. Al-Alamissa on onnistuttu sovitteluun pakenemaan joutuneiden ja menetyksiä kokeneille perheiden sekä ISISin tukijoiden välillä.⁷¹

Al Monitorin artikkelin (1.3.2018) mukaan Nineven, Anbarin ja Salah al-Dinin lääneissä eräät heimot ovat kieltäneet ISIS-yhteyksistä epäiltyjen perheiden paluun kotialueilleen ja perheitä on sijoitettu leireille. Artikkelin haastatellun parlamentin jäsenen Abdul Rahman al-Louzin mukaan heimoilla on viimeinen sana ISIS-perheiden kohtalossa. Viranomaiset ovat heimojen painostuksesta kääntäneet joitakin Salah al-Diniin paluumuuttoa yrittäneitä ISIS-liitoksista epäiltyjä perheitä. Anbarin läänin turvallisuusneuvoston komitean johtajan Naim al-Kaoudin mukaan heimokäytännöt maan länsiosissa määräävät, että murhiin syyllistyneet pitää poistaa alueelta. Hänen mukaansa niiden, jotka selvitysten jälkeen osoittautuvat syyttömiksi eivätkä ole enää tekemisissä ISIS-kytköksellisten sukulaistensa kanssa, sallitaan palaavan alueelle. Salah

---

⁶⁷ AP News / Salaheddin, Sinan 15.12.2015.

⁶⁸ Niqash / Al-Wazzan, Saleem 22.3.2017.

⁶⁹ Niqash / Al-Zaidi, Mohammed 13.7.2017.

⁷⁰ The Arab Weekly / Omar, Oumayma 22.1.2016.

⁷¹ Higil, Lahib / Ceasefire Centre for Civilian Rights & Minority Rights Group International 2016, s. 23.

al-Dinissa lääninneuvosto päätti elokuussa 2016 ISIS-jäsenten perheiden karkottamisesta kotiseuduiltaan vähintään 10 vuodeksi, mahdollisesti eliniäksi, heimojen koston välttämiseksi.⁷²

Niqashin Missanin lääniä koskevassa artikkelissa (2015) mainitaan heimokiistojen syntyvän yleensä yksittäisen ihmisen jupakasta joka voi liittyä esimerkiksi johonkin ihmissuhteeseen, maapalstaan tai karjalauman omistukseen. Kiista alkaa kahden henkilön välisenä, mutta laajenee koskemaan sukua ja heimoa. Paikallisten Bani Lam ja Al-Ozairi -heimojen vihanpito juontaa juurensa yli vuosisadan taakse ja leimahtaa aika-ajoin. Heimojohtajat sovittelevat kiistan ennenkuin uusi riita käynnistää taistelun uudelleen. Viimeisin kiista koski maa-ainekasaa, josta kaksi henkilöä riitelivät. Toinen heistä sai surmansa, minkä seurauksena tämän surmansa saaneen perhe poltti tappajan talon. Konflikti eskaloitui ja koko asuinalue oli käytännössä suljettu. Käynnissä oli eräänlainen pienen mittakaavan sisällissota. Aasukkaat eivät uskaltaneet ulos kodeistaan kahden osapuolen ammuskellessa toisiaan. Viereisellä alueella Al-Fartous ja Al-Bu Ali -heimot pitivät vihanpitoa keskenään. Eräs ongelmista on se, että jokaisella omistaa aseita. Missanin läänin turvallisuus- ja puolustuskomitean johtajan Sarhan Salem Younesin mukaan paikallinen poliisi ei kykene puuttumaan asiaan ilman armeijan tukea. Hänen mukaansa heimoilla on kehittyneemmät aseet kuin paikallispoliisilla. Joillakin heimojen jäsenillä on konepistooleja ja kranaatinheittäimiä.⁷³

Al Monitorin artikkeliin (2016) on koottu viisi esimerkkiä kahden heimon välisestä väkivaltaisesta konfliktista vuodelta 2015. Kahdessa oli kyse taloudellisista tai maaomaisuuteen liittyvistä kiistoista ja yhdessä kunniamurhista. Heimokahakoista neljä tapahtui eteläisessä Irakissa ja yksi Diyalassa.⁷⁴

Arab Newsin artikkelin (18.11.2018) mukaan asumusten tulittaminen (degga) on yleistä. Valtiokontrollin ulkopuolella olevia aseita on maassa runsaasti. Bagdadilaisen sotilaskomentajan mukaan degga-toimessa käytetään usein konepistooleja ja kranaatteja, jopa Bagdadissa. Basralaisen, paikallisen ihmisoikeuskomission johtajan mukaan Basrassa kuoli tai haavoittui tusinan verran ihmisiä degga-toimien vuoksi vuonna 2017. Ylimmän johdon neuvosto (eng. Superior Magistrate Council) on päättänyt luokitella degga-teot terroriteoiksi, koska ne heikentävät yleistä turvallisuutta.⁷⁵

3.5. Esimerkkejä Irakin Kurdistanin (KRG) alueelta

Tanskan maahanmuuttoviraston Irakin Kurdistaniin suuntautuneella tiedonhankintamatkalla haastatellun Hassan Berwanin mukaan kurdiheimojen välillä on suuria eroavaisuuksia siinä miten kunniaa koskevat kiistat ratkaistaan. Joka tapauksessa nimenomaan kunniaa koskevat kiistat

---

⁷² Al Monitor / Zeed, Adnan Abu 1.3.2018.

⁷³ Niqash / Al-Husseini, Haider 17.9.2015.

⁷⁴ Al Monitor / Zeed, Adnan Abu 20.6.2016.

⁷⁵ Arab News 18.11.2018.

käsitellään mieluummin perhe- ja heimoyhteisössä kuin viranomaistahoilla.⁷⁶ Sardasht Abdulrahman Majidin ja Aree Jaza Mahmoudin mukaan kuka tahansa, joka loukkaa perinteisiä arvoja ryhtymällä laittomaan seksuaaliseen suhteeseen, on vaarassa joutua perheen tai heimon rankaisemaksi.⁷⁷ Paikalliset organisaatiot voivat joissakin tapauksissa onnistua toimimaan välittäjinä perheiden välillä kiistojen rauhanomaiseksi ratkaisemiseksi. Tällaisessakin tapauksessa saattaa joku heimon jäsen olla edelleen tyytymätön ratkaisuun ja pyrkiä edelleen rankaisemaan kunniarikokseen syyllistynyttä.⁷⁸ Epätoivottu suhde voidaan ratkaista etenkin urbaaneilla alueilla neuvotteluteitse niin, että kunniaa loukannut osapuoli maksaa korvauksia ja pari saattaa avioitua joko vapaaehtoisesti tai pakotettuna. Ratkaisu riippuu perheen asemasta yhteiskunnassa sekä perheen kunniaa kohdanneen vahingon määrästä. Kaikki ratkaisut riippuvat yksinomaan asianomaisista perheistä.⁷⁹ Heimojen johtajat voivat määrätä parin solmimaan avioliiton vastentahtoisesti. Tämä tapahtuu todennäköisemmin jos kyseiset kaksi perhettä ovat samanlaisessa sosiaalisessa asemassa.⁸⁰ Jos kiistan osapuolet kuuluvat samaan heimoon, on sovittelu yleisempää. Jos taas he ovat eri heimoista, seurauksena voi olla rikoksentekijän/-tekijöiden tappaminen.⁸¹ Kahden eri heimon johtajat voivat sopia, että kumpikin heimo tappaa kunniarikokseen syyllistyneen jäsenensä. Ratkaisu, jossa perhe tappaa oman jäsenensä, ei ole epätavallinen, koska se estää enemmän verenvuodatuksen heimojen välillä.⁸²

4. Kurinpitotoimet yksilöä kohtaan – mm heimosta erottaminen

---

⁷⁶ Berwani, Hassan / Diakonia. Haastattelu Tanskan maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkaraporttiin. Hassan Berwani on Diakonia-järjestön maaedustaja Dahukissa. DIS 2010, s. 5.

⁷⁷ Majid, Sardasht Abdulrahman & Mahmoud, Aree Jaza / Democracy and Human Rights Development Center (DHDR). Sardasht Abdulrahman Majid on järjestön johtaja Suleimaniassa. Haastattelu Tanskan maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkaraporttiin. DIS 2010, s. 5.

⁷⁸ Qadr, Mahdi M. & Ibrahim, Fakhir / Public Aid Organization (PAO). Haastattelu Tanskan maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkaraporttiin. Fakhir Ibrahim on PAOn koordinaattori. DIS 2010, s. 6.

⁷⁹ Berwani, Hassan / Diakonia & Malo, Hoshyar S. / Kurdish Human Rights Watch (KHRW) & Majid, Sardasht Abdulrahman & Mahmoud, Aree Jaza / Democracy and Human Rights Development Center (DHRD). Haastattelu Tanskan maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkaraporttiin. Hoshyar S. Malo on KHRWn johtaja Erbilissä. DIS 2010, s. 6.

⁸⁰ Qadr, Mahdi M. & Ibrahim, Fakhir / Public Aid Organization (PAO). Haastattelu Tanskan maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkaraporttiin. Fakhir Ibrahim on PAOn koordinaattori. DIS 2010, s. 6.

⁸¹ Berwani, Hassan / Diakonia & Rafiq, Ari ja Zangana, Huda S. / Directorate to Follow-up Violence against Women (DVW) & Majid, Sardasht Abdulrahman & Mahmoud, Aree Jaza / Democracy and Human Rights Development Center (DHRD). Ari Rafiq on DVWn johtaja Erbilissä. Haastattelu Tanskan maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkaraporttiin. DIS 2010, s. 7.

⁸² Malo, Hoshyar S. / Kurdish Human Rights Watch (KHRW). Haastattelu Tanskan maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkaraporttiin. DIS 2010, s. 7.

Heimojärjestelmä on enemmän kuin vain verisukulaisuuteen perustuva järjestelmä. Yksittäisen heimojärjestelmän sisällä **heimokulttuuri, kuten kunniakäsitykset sitovat sen jäseniä**, usein enemmän kuin jäsenten etninen tausta, uskonto tai ammattiryhmä.⁸³

Khamsa-ryhmällä on **kollektiivinen vastuu jäsentensä tekemisistä. Koska vahinkoa kärsineen tahon vahingonkorvausvaatimus voidaan kohdistaa kehen tahansa ryhmän jäsenen, eivät ryhmät ole välinpitämättömiä jäsenten tekemisistä.** Tämä johtaa **sosiaaliseen paineeseen**, jotta välttyttäisiin vaarallisilta ja epäoikeutetuilta teoilta. Vastuulla on kuitenkin rajansa. **Epäkunnioittava tai väkivaltainen henkilö, joka toistuvasti aiheuttaa omalle ryhmälleen ongelmia, voi joutua oman heimonsa hyljeksimäksi, mikä vähentää hänen ryhmänsä kollektiivista vastuuta.**⁸⁴

Heimojärjestelmän eräs keskeinen piirre on **lojaalisuus omaa ryhmää kohtaan.** Oma ryhmä odottaa jäseneltään lojaalisuutta. Toisaalta yksittäinen jäsen odottaa oman ryhmänsä suojaavan ja puolustavan jäsentään tarpeen tullen.⁸⁵ Anbarin läänin heimoihin keskittyvä raportti (2014) kuvaa tätä painetta mukautua omaan ryhmäänsä. **Osoittaessaan lojaalisuuttaan ja solidaarisuuttaan omaa ryhmää kohtaan yksilö vastavuoroisesti saa suojelua omalta ryhmältään. Jollei yksilö noudata oman ryhmänsä tapoja, hän voi menettää ryhmänsä tuen**, ja näin ollen altistaa itsensä ja perheensä haavoittuvaan asemaan. Yhteisönsä hylkäämä voidaan esimerkiksi kaltoinkohdella ilman, että pahoinpitelijä joutuu asiasta vastuuseen:

“The pressure to conform and identify with the group is not just a matter of group survival—it is fundamental to the survival of the individual as well. In return for loyalty and solidarity with the group, the tribe offers protection. In cases of conflict with outsiders, tribesmen will mobilize quickly to defend their members. This generalized reciprocity works in absolute terms: whether the tribe is right or wrong, the individual must unconditionally support the tribe; likewise, whether an individual is right or wrong, the tribe must offer unequivocal protection. Iraqis say, “Support your brother even though he is guilty.” An individual who does not obey tribal customs risks the loss of support of the tribe, thus making himself and his family vulnerable. An outcast in Iraqi society can be mistreated without fear of reprisal from his kinship group.”⁸⁶

Heimot voivat koventaa kurinpitotoimia portaittain tapauksissa, joissa heimon oma yksittäinen jäsen on ongelma häpeällisen toiminnan (’aib) vuoksi. Lievimpänä rangaistuksena voidaan toteuttaa epämuodollinen, henkilön maineeseen liittyvä kurinpitotoimi:

“Overwhelmingly, given that an individual’s reputation is derived largely from dealings within the tribe, informal reputational sanctions, bolstered by negative

---

⁸³ Todd, Lin & al. 18.6.2006, ES-7.

⁸⁴ Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 9.

⁸⁵ Zeyad, A. 2005.

⁸⁶ Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 8.

*gossip respecting "shameful" or 'aib, activity, work remarkably well to constrain individual behavior.'*⁸⁷

Seuraavana voi olla **henkilön karkottaminen määräajaksi tietyistä kylästä, asuinalueelta tai kaupungista. Karkotus voidaan ilmaista kirjallisella tiedotteella, jossa ilmoitetaan, että jos henkilö tavataan tällä alueella, hänen verensä voidaan vuodattaa.** Kyseinen henkilö tietää, että heimo ei suojele häntä jos hän ei noudata kyseistä määräystä:

*"In these close-knit contexts, the instances of derogation from the norm of compliance with tribal dictate are rare indeed. Still, they do exist, and the tribe has mechanisms to deal with them. In the first instance, it can agree to a fasl that includes a sentence of individual exile from a particular village, neighborhood, or city, accompanied by a written indication that if the perpetrator is found again in that prohibited area, his blood may be shed with impunity. The perpetrator then knows his tribe will not protect him if he ignores the mandate."*⁸⁸

Omalta alueeltaan paossa (jali) oleva henkilö joutuu menemään kauas omasta heimostaan ulkopuolisten heimojen alueelle.⁸⁹ Tällä jali-käytännöllä on useita tarkoituksia. Se antaa paenneelle välitöntä suojaa⁹⁰ ja toisaalta suojaa vahinkoa kärsineen osapuolen kunniaa koska kostotoimenpide on mahdoton tehdä⁹¹.

Jos tämä ei ole riittävä tai mahdollinen toimintatapa, voidaan käyttää sisäistä, ehdollistettua karkottamista: Heimo edustaa henkilöä, mutta tämä on itse vastuussa kaikista vahingoista. Heimo ei pidä henkilöä jäsenenään, millä on vakavia seurauksia kyseiselle henkilölle. Hänen saattaa olla vaikea avioitua tai harjoittaa kaupallista toimintaa:

*"If this is insufficient, or inapplicable in a given circumstance (perhaps because the injured tribe had no interest in exile), then the tribe may escalate the matter to what is known as an internal, conditional expulsion. They inform the perpetrator that although they will represent him in a subsequent resolution should one arise, he will be responsible for all damages. The tribe thus does not, for its own internal purposes, regard him as one of their own. This will certainly have a severe impact on the perpetrator's social status, and will make it difficult for him to marry or carry out commercial activity. Even if he wishes to direct such activity solely beyond the tribe, nobody within the tribe will be willing to vouch for him (even if they do not formally disown him), and his social and commercial prospects will be limited."*⁹²

---

⁸⁷ Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 240-241.

⁸⁸ Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 241.

⁸⁹ Linn, "Iraqi Tribal Study." julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 13.

⁹⁰ Khalaf, "Settlement of Violence in Bedouin Society." julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 13.

⁹¹ Linn, "Iraqi Tribal Study." julkaisussa Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 13.

⁹² Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 241.

Ankarin toimi on täysimittainen karkotus josta ilmoitetaan *sanad* -nimisellä asiakirjalla, joka lähetetään kaikille heimoille. Asiakirjassa ilmoitetaan, että tietty heimon jäsen on karkotettu ja hän on henkilökohtaisesti itse vastuussa omista toimistaan:

"If even this is not enough, and there exist exceptional times when it is not, then the next step is a formal expulsion announced through a document known as the sanad, or certification, that is sent to all the tribes. The certification informs the tribe that a particular member of the tribe has been expelled, and that any activity he undertakes from that point on is on his own account, and not the responsibility of the tribe. (The certification is applicable only for activity undertaken after its issuance; a tribe cannot issue a certification after one of their own commits a particularly grave offense and before a fasl in order to avoid responsibility for harm arising from the offence) (...)." ⁹³

Sanad -asiakirjan laatiminen ei merkitse sitä, että kenelläkään olisi velvollisuutta tappaa heimosta erotettu jäsen. Mitä tahansa henkilö onkin tehnyt menneisyydessä, on asia kuitenkin soviteltu heimo-oikeudessa. Heimo-oikeuden näkökulmasta sanad-asiakirjan laatiminen on kuitenkin sama asia kuin verenvuodatuksen salliminen, koska jos henkilöön kohdistuu väkivaltaa, ei oma heimo puolusta häntä:

"In our discussions with them, tribal leaders strongly resisted our suggestion that this renders the object of the sanad to killed upon its issuance. After all, whatever the person had done in the past had already been settled through a fasl, and one could not simply kill a human being because a document was issued. The point is well taken, but from the sole perspective of the tribal law, the issuance of sanad is the same as declaring the person's blood liable to be shed, because no tribal action is possible to defend him if violence were directed against him." ⁹⁴

UNHCR:n tietojen mukaan *sanad* -asiakirjat eivät ole vakioimuotoisia. Rikoksentekijä voi saada kopion tällaisesta asiakirjasta tai hänen sukulaisensa tai heimonsa jäsenet voivat ilmoittaa asiakirjasta hänelle suullisesti. ⁹⁵

Irakissa on kaksi ilmausta kuvaamaan heimosta erottamista: *Hardr al-dam* ("veren vuodattamisen salliminen") ja *tashmish* ("paahtavan kuumalle auringolle altistaminen"). Kumpikin tarkoittaa sitä, että heimo on vetänyt tukensa sen yksittäiseltä jäseneltä ja poistanut heimolta velvollisuuden kostaa tähän yksittäiseen jäseneseen mahdollisesti kohdistuvat oikeudenloukkaukset. Irakissa heimosta erottamista on perinteisesti pidetty käytännöllisesti katsoen kuolemantuomiona:

"In Iraq, there are two expressions to describe outcasting: tashmis ("exposing to the scorching sun"), and hardr al-dam ("permitting the spilling of the blood"). Both mean that the tribe has withdrawn its protection and is releasing itself from the obligation

---

⁹³ Ala Hamoudi, Haider & Al-Sharaa, Wasfi H. & Al-Dahhan, Aqeel 2015, s. 241.

⁹⁴ Ala Hamoudi, Haider & Al-Sharaa, Wasfi H. & Al-Dahhan, Aqeel 2015, s. 241.

⁹⁵ UNHCR 15.1.2018, s. 3.

to avenge any injury the outcast may suffer. In Iraqi tribal society, outcasting has been traditionally seen as a virtual death sentence.”⁹⁶

5. Heimosta / yhteisöstä erottamisen syitä ja seuraukset erotetulle

Tässä raportissa esitetään raportin kirjoittamishetkellä käytössä olevissa lähteissä mainittuja, heimosta / yhteisöstä erottamiseen johtaneita syitä. **Tämä raportti ei sisällä tyhjentävää listausta erottamisen syistä. Tästä raportista ei voi myöskään vetää sellaista johtopäätöstä, että tietynlaiset tai tiettyjä tekoja tehneet henkilöt väistämättä erotettaisiin yhteisöstään.**

As-souda -teot

Asfura-Heimin mukaan **yksilön syylistyessä as-souda -tekoon** (eng. "black crimes"), joita ovat esimerkiksi **raiskaus, homoseksuaaliset suhteet⁹⁷, naisen kidnappaminen ja varastaminen omalta ryhmältä, häntä voidaan hyljeksiä tai hänet voidaan karkottaa:**

"When a person commits as-souda (black crimes and shameful deeds such as rape, homosexual acts, or stealing from a kinsman or host), he may be ostracized or exiled to face responsibility for his actions alone. When such a man is killed at the scene of a "black crime," his group demands no retribution or compensatorydiyya payment.”⁹⁸

Lähi-idän ja islamin asiantuntijan Maria Pakkalan mukaan as-souda -tekoja ovat kaikki teot, jotka saattavat oman heimon häpeään.⁹⁹

Joissakin tapauksissa oma ryhmä voi langettaa as-souda -tekoon syylistyneelle kuolemantuomion. Koska heimo-oikeus perinteisesti on tarkoitettu sovittelua varten, tätä kuolemanrangaistusta pyritään yleensä välttämään.¹⁰⁰

Heimosta erottaminen voi seurata myös jos henkilö asettaa koko heimon vaaraan käyttäytymällä vastuuttomasti tai on kykenemätön alistumaan sulha-rauhansovitteluun

---

⁹⁶ Asfura-Heim, Patricio, 2011. "Tribal Customary Law and Legal Pluralism in al Anbar, Iraq" teoksessa Isser, Deborah (toim.) *Customary Justice and the Rule of Law in War-torn Societies*. United States Institute of Peace Press. s. 248.

⁹⁷ Irakin rikoslaki ei suoraan kiellä homoseksuaalisia suhteita, mutta rikoslakia voidaan tulkita homoseksuaalia vastaan esimerkiksi syyttämällä häntä avioliiton ulkopuolisesta suhteesta, prostituutiosta tai julkisesta siveettömyydestä. Irakin rikoslaki / Iraqi Penal Code n. 111 of 1969; ILGA 2017; US DoS 2018b s. 42.

⁹⁸ Asfura-Heim, Patricio 2011. "Tribal Customary Law and Legal Pluralism in al Anbar, Iraq" teoksessa Isser, Deborah (toim.) *Customary Justice and the Rule of Law in War-torn Societies*. United States Institute of Peace Press. s. 248, 264.

⁹⁹ Keskustelu Maria Pakkalan kanssa 25.9.2018.

¹⁰⁰ Irakin kulttuuria tuntevan henkilön haastattelu Ramadissa 2007. Asfura-Heim, Patricio, 2011. "Tribal Customary Law and Legal Pluralism in al Anbar, Iraq" teoksessa Isser, Deborah (toim.) *Customary Justice and the Rule of Law in War-torn Societies*. United States Institute of Peace Press. s. 264.

toisen heimon kanssa. Murhan ollessa kyseessä, voi heimon sheikki määrätä murhaajan karkotettavaksi heimosta ja heimon alueelta:

“Outcasting may be used when a man habitually puts the whole tribe into jeopardy by behaving irresponsibly or failing to abide by a sulha peace settlement with another tribe. In the case of murder, the sheikh of the tribe may order that the killer be banished from the tribe and its territory for seven years or more, the length of time depending on the importance of the deceased and whether the crime was premeditated.”¹⁰¹

Pääministerin neuvonantajana toimineen sheikki 'Abud al Issawin (2011) mukaan heimosta erottamiseen päädytään tahallisen tappamisen, heimolta varastamisen tai raiskaukseen syyllistymisen vuoksi. Tällaisissa tapauksissa heimo ei myöskään avusta rikoksentekijä rahallisesti kattamalla vaadittuja korvauksia vaan rikoksentekijän tulee vastata niistä yksin.¹⁰²

Irakin rikoslaki ei suoraan kiellä homoseksuaalisia suhteita, mutta rikoslakia voidaan tulkita homoseksuaalia vastaan esimerkiksi syyttämällä häntä avioliiton ulkopuolisesta suhteesta, prostituutiosta tai julkisesta siveettömyydestä.¹⁰³

ISIS-liitoksista epäillyt henkilöt

Niqash uutisoi (2016) Anbarin läänin pääkaupungissa Ramadissa tapauksista, joissa henkilöjen talojen seiniin on kirjoitettu yleensä isoin punaisin kirjaimin ”Henkilöä etsitään heimo-oikeuteen”. Kyseisiä henkilöjä etsitään heimojen toimesta, usein siitä syystä että henkilöiden epäilleen liittyneen tai tukeneen ISISiä. Anbarissa paikalliset ovat aina tähdentäneet heimo-oikeuden merkitystä, etenkin vaikeina aikoina. Esimerkiksi jos epäiltyä vastaan ei ole olemassa riittävästi todisteita viralliseen oikeusprosessiin, paikalliset voivat kääntyä heimo-oikeuden puoleen. Heimoilla on omat menetelmänsä väärinkäytösten tutkimiseksi ja asioiden käsittely alkaa usein uhkausviestien kirjoittelulla epäillyn seinään. Haastateltu Abu Amir huomasi Radamiin palattuaan, että hänen kotinsa lähellä aiemmin asuneen vävyajan talon seinään oli kirjoitettu uhkausviesti. Abu Amirin mukaa seiniin kirjoittajat yleensä tarkkailevat kyseistä taloa. Sen jälkeen kun talo on merkitty uhkaustekstillä, myös lähellä sijaitsevien tarkastuspisteiden turvallisuusjoukot tarkkailevat talon lähetyillä liikkuvia henkilöitä.¹⁰⁴

Paikallisen asukkaan Saad Al-Bilawin mukaan kymmenissä talojen seinät Ramadissa on merkitty tekstein ”verta vaaditaan”, ”heimot etsivät” tai vain x-kirjaimella. Hänen mukaansa seiniin kirjoittelijat toimivat pimeään aikaan turvallisuusjoukkojen avustamina. Paikallisen poliitikon, Rajeh Barakat al-Issawin mukaan tämänkaltaisen heimo-oikeuden käyttö on lisääntynyt perheiden palattua Ramadin alueelle ISIS-konfliktin jälkeen. Alueella on nyt sekä niitä, joita syytetään terrorismista, että niitä jotka ovat terrorismin uhreja tai uhrien perheenjäseniä. Kaikki

---

¹⁰¹ Al-Far'oun, *Al-Qadaa al-'Asha'iri*. Asfura-Heim, Patricio Tribal Customary Law and Legal Pluralism in Iraq julkaisussa Isser, Deborah (toim.) 2011. Customary Justice and the Rule of Law in War-Torn Societies. United States Institute of Peace. s. 264.

¹⁰² 'Abud al Issawin haastattelu julkaisussa Carroll, Katherine Blue 2011, s. 17.

¹⁰³ Irakin rikoslaki / Iraqi Penal Code n. 111 of 1969; ILGA 2017; US DoS 2018b s. 42.

¹⁰⁴ Niqash / Al-Ayash, Kamal 13.10.2016.

tuntevat toisensa. Anbarin heimojohtajien neuvoston jäsenen Mahmoud Al-Rishawin mukaan perheiden on pitänyt hylätä keitä tahansa ekstremistiyhteyksiä jäseniään niin kauan kuin ei ole pystytty tarkkaan identifioimaan ISIS-jäsenyyksiä.¹⁰⁵

Myös Al Monitor (1.3.2018) mukaan Nineven, Anbarin ja Salah al-Dinin lääneissä eräät heimot ovat kieltäneet ISIS-yhteyksistä epäiltyjen perheiden paluun kotialueilleen. Anbarin läänin turvallisuusneuvoston komitean johtajan Naim al-Kaoudin mukaan heimokäytännöt maan länsiosissa määräävät, että murhiin syyllistyneet pitää poistaa alueelta. Hänen mukaansa niiden, jotka selvitysten jälkeen osoittautuvat syyttömiksi eivätkä ole enää tekemisissä ISIS-kytköksiä omaavien sukulaistensa kanssa, sallitaan palaavan alueelle.¹⁰⁶ ISIS-liitoksista epäiltyjen perheenjäsenten saattaa olla mahdotonta läpäistä vaadittu turvallisuusselvitys, jolloin kotialueelle paluu estyy.¹⁰⁷

Myös AFP on uutisoinut Anbarin läänin ISISin jäsenistä, joiden talot on tuhottu ja jotka on erotettu heimostaan. Paikallisen asukkaan mukaan heimot tulevat kohtelemaan ISISin jäseniä ankarasti jos he palaavat tai heidät löydetään alueelta.¹⁰⁸

Maahanmuuttoviraston FAKTA-hankkeen puitteissa tehdyn tiedonhankintamatkan (2017) aikana haastateltujen kahden kansainvälisen järjestön mukaan ISISiin kytköksissä olleiden tilanne on vaikea. Hänen heimonsa saattaa surmata tällaisen henkilön tai henkilö saatetaan karkottaa heimoyhteisöstä epäillyn ISIS-kytköksen ja / tai heimoa vastaan kohdistuneen rikoksen vuoksi. Järjestöjen mukaan karkottaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että heimo ei enää suojaa henkilöä eikä yhteisö tarjoa hänelle taloudellista tukea, jolloin henkilö joutuu haavoittuvaan asemaan, käytännössä hänet voidaan karkottaa kotoaan ja hänen omaisuuttaan voidaan tuhota. Heimotaistelijat ja kyläviranomaiset eli mukhtarit voivat pitää listoja ISISiin liitoksissa olleista henkilöistä. Järjestöjen mukaan vaikutusvaltaiset sunnimuslimien säätiöt (waqf) neuvottelevat heimosta karkotettujen ihmisten tilanteista. Henkilö voi joutua maksamaan säätiölle sakkoa päästäkseen takaisin heimon jäseneksi.¹⁰⁹

Vaimot ja lapset voivat joutua kärsimään aviomiehen todellisesta tai oletetusta ISIS-kytköksestä. Heidän paluunsa leireiltä kotialueelle voivat estää paitsi heimo, myös naapurit, paikallisviranomaiset, PMU-joukot (Hashd al-Shaabi) tai heimomilitiat.¹¹⁰

Epätoivotut suhteet ja avioliitot, etenkin kurdien ja jesidien parissa

---

¹⁰⁵ Niqash / Al-Ayash, Kamal 13.10.2016.

¹⁰⁶ Al Monitor / Zeed, Adnan Abu 1.3.2018.

¹⁰⁷ IRIN / Slemrod, Annie, 9.8.2018.

¹⁰⁸ AFP 13.11.2017.

¹⁰⁹ Kansainvälisen järjestön edustaja. Haastattelu Bagdadissa FAKTA-hankkeen tiedonhankintamatkan aikana lokamarraskuussa 2017. Maahanmuuttovirasto 6.2.2018, s. 9.

¹¹⁰ AI 2018, s. 34-37.

Täysi-ikäinen henkilö ei lain mukaan tarvitse perheensä suostumusta avioliiton solmiakseen, mutta perinteisen ajattelutavan mukaan tällainen käyttäytyminen loukkaa perheen kunniaa.

Perheet saattavat kuitenkin taipua hyväksymään alkujaan epätoivottuna pidetyn liiton. Näin vältetään maineen vahingoittumiselta. Näissä tapauksissa parin seurustelu ennen avioliittoa pidetään salaisuutena.¹¹¹

Tanskan maahanmuuttoviraston Irakin Kurdistanin suuntautuneella tiedonhankintamatkalla saadun tiedon mukaan epätoivotun avioliiton solmineen naisen sukulaiset voivat päättää olla tapaamatta tätä enää koskaan ja naisen isä saattaa hylätä hänet.¹¹²

Tiedonhankintamatkalla haastatellun Public Aid Organisationin (PAO) edustajien mukaan on ollut tapauksia, joissa epätoivotussa suhteessa olleen nuoren miehen perheeltä on vaadittu korvauksia, joita perhe ei ole kyennyt maksamaan. Tällaisissa tapauksissa nuoren miehen perhe ei suojele häntä ja voi jopa tappaa hänet. Mies todennäköisesti joutuu pakenemaan suojellakseen itseään.¹¹³

Jesidien perinteiden mukaisesti avioliitto ei-jesidin kanssa ei ole sallittu. Jos näin kuitenkin tapahtuu, henkilö joutuu luopumaan jesidiuskostaan ja hänet erotetaan perheestään ja heimostaan.¹¹⁴

Toisaalta epätoivottuun suhteeseen päätyneet voivat paeta oma-aloitteisesti. APn artikkelissa (26.10.2017) kerrotaan naimattomasta kurdipariskunnasta, joka oli päättänyt paeta yhdessä sen jälkeen kun tyttöystävän isä oli kieltänyt heitä avioitumasta. Pariskunta oli ensin piileskellyt useissa Irakin Kurdistanin kaupungissa ja lähtenyt sen jälkeen Eurooppaan.¹¹⁵

Islamista kristinuskoon kääntyneet ja ateistit

Anonyyminä pysyttelevän, kristinuskoon kääntyneiden henkilöiden parissa työskentelevän tahon mukaan kristinuskoon kääntynyt henkilö on muslimiyhteiskunnassa luopio, joka aiheuttaa häpeää perheelleen ja heimolleen. Sukupuolella, koulutustasolla tai yhteiskunnallisella asemalla ei ole merkitystä. Normaali käytäntö on, että asemansa, arvonsa ja yhteiskunnalliset suhteensa säilyttääkseen perhe tai heimo luopuu pojastaan/tyttärestään. Tämän jälkeen kääntyneellä ei ole ketään puolustajaa tai ketään, joka kyselisi tämän henkilön perään. Tämän jälkeen esim. kääntyneen serkut saattavat ryhtyä uhkailemaan henkilöä kunniansa palauttamiseksi. Heimon tukiverkon menettäminen saattaa johtaa myös työpaikan ja ystävien menettämiseen. Toiset heimot voivat olla ankarampia kuin toiset: Mikäli tieto henkilön kääntymisestä leviää perheen ja heimon tietoon, jotkin heimot saattavat sosiaalisten suhteiden katkaisemisen lisäksi myös julistaa

---

¹¹¹ Hamoudi, Haider Ala 2015, s. 240.

¹¹² Directorate of Follow-up on Violence against Women (DVW) julkaisussa DIS 2010, s. 13-14.

¹¹³ Qadr, Mahdi M. & Ibrahim, Fakhir / Public Aid Organization (PAO). Haastattelu Tanskan maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkaraporttiin. Fakhir Ibrahim on PAOn koordinaattori. DIS 2010, s. 14.

¹¹⁴ Açıkıldız, Birgül 2010, s. 100-102.

¹¹⁵ AP / Ganley, Elaine 26.10.2017.

henkilön heimon silmissä ”kuolleeksi”. Tiedossa ei ole tapauksia, jossa heimo suhtautuisi kristinuskoon kääntyneeseen henkilöön armeliaasti, esim. ei pyrkisi mitätöimään tämän avioliittoa. Uhkailua ja syrjintää voi tapahtua perheen, etenkin serkkujen taholta. Se voi pitää sisällään kunniaväkivaltaa ja ulossulkemista perheen piiristä. Syrjintää voi tapahtua myös työpaikalla esim. irtisanomisen muodossa. Kristinuskoon kääntyneillä ei ole mahdollisuutta työntekoon tai avioliiton solmimiseen. Shiialaiset mitilijat ovat alkaneet enenevässä määrin kiinnittää huomiota kristinuskoon kääntyneisiin.¹¹⁶

Yhdysvaltalaisen Open Doors -kansalaisjärjestön¹¹⁷ vuotta 2017 käsittelevän vuosiraportin mukaan kristinuskoon kääntyneet henkilöt ovat kohdanneet painostusta perheidensä ja heimojensa taholta. Lisäksi perheenjäsenet ovat syyllistyneet kääntyneisiin kohdistuviin pahoinpitelyihin.¹¹⁸

Tässä raportissa käytetyissä, heimo-oikeutta käsittelevissä selvityksissä (Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015; Carroll, Katherine Blue 2011; Asfura-Heim, Patricio 2011) ei ole mainintaa kristinuskoon kääntymisestä heimosta erottamisen syynä, mutta kaksi edellä mainittua kristittytaustaista tahoa (Kristinuskoon kääntyneiden henkilöiden parissa työskentelevä taho; Open Doors -järjestö) toi asian esiin.

Al Monitorin artikkelissa (2014) kuvataan vallitsevaa käsitystä ateisteista Irakissa. Käsityksen mukaan **ateistit ovat moraalisesti korruptoituneita tai esim. ulkomaisten tahojen agentteja**. Tätä käsitystä voidaan laajentaa käsittämään myös **liberaalit ja maallistuneet**.¹¹⁹ Koska Lähi-idässä useimmat vallanpitäjät yhdistävät islamia politiikkaansa tavalla tai toisella, **islamin haastaminen voidaan nähdä auktoriteettien haastamisena**. Useimmat Lähi-idän ei-uskovat kuitenkin katsovat, ettei se ole hallitus jota he eniten pelkäävät, vaan muut kansalaiset.¹²⁰ Shafaaq News uutisoi (2017), että islamilaiset puolueet ovat huolissaan maallistumisen lisääntymisestä. Islamiin epäilevästi suhtautuvien tai siitä luopuneiden määrä on lisääntynyt. Vuonna 2017 Keski- ja Etelä-Irakin kaupungin shiiaavoittoisilla alueilla järjestettiin uskonnollisia tilaisuuksia, joissa vastustettiin ateistisia ja maallistuneita näkemyksiä, joita islamilaiset tahot pitivät uhkana. Monet ateistit ovat lähteneet maasta häirinnän ja uhkailujen vuoksi.¹²¹

Yhdysvaltain ulkoministeriön vuotta 2017 koskevan uskonnonvapausraportin mukaan **laki henkilöoikeudellisesta asemasta ja määräykset kieltävät muslimin kääntymisen muihin uskontoihin**.¹²² UNHCR:n eligibility guidelines -asiakirjassa (2012) viitataan useaan lähteeseen ja todetaan, että **ristiriitaisuudet laeissa johtavat siihen, että kristityksi kääntyneiden oikeudellinen tilanne on epäselvä**. Perustuslaki kannattaa toisaalta uskonnonvapautta ja

---

¹¹⁶ Kristinuskoon kääntyneiden henkilöiden parissa työskentelevän tahon haastattelut 4.9.2017. Maahanmuuttovirasto 4.9.2017.

¹¹⁷ Open Doors on kansainvälinen avustusjärjestö, joka toimii vainottujen kristittyjen auttamiseksi yli 60 kohdemaassa.

¹¹⁸ Open Doors 2018.

¹¹⁹ Al Monitor / Mamouri, Ali 6.3.2014.

¹²⁰ Pacific Standard / Stuart, Hunter 21.1.2016.

¹²¹ Shafaaq News 23.6.2017.

¹²² US DoS 2018, s. 5.

toisaalta islamilaisia periaatteita. Monet uskonnolliset tahot tulkitsevat jälkimmäistä niin, että islamista luopuminen olisi rangaistavaa. Rikoslaki ei kiellä kääntymistä islamista kristinuskoon, mutta toisaalta laissa henkilöoikeudellisesta asemasta ei säädetä uskonnollisen aseman muutoksen oikeudellisesta tunnustamisesta.¹²³

6. Heimosta erotetun mahdollisuus elää itsenäisesti

Irakin valtio on osin kyvytön tarjoamaan suojelua ja peruspalveluja, joten heimot toimivat suojelun tarjoajina, taloudellisiin resursseihin pääsyn takaajina ja välineenä saada oikeutta.¹²⁴

Henkilö, joka ei noudata heimonsa tapoja, on vaarassa menettää heimonsa tuen. Heimostaan erotettu henkilö on suojattomassa asemassa. Häntä voidaan kohdella väkivaltaisesti ilman pelkoa kustotoimenpiteistä.¹²⁵

Henkilö ei välttämättä voi pyytää poliisilta apua tai odottaa saavansa oikeudenmukaista päätöstä tuomioistumessa koska heimoilla on vaikutusvaltaa poliisiin ja oikeuslaitokseen (kts. seuraava luku). Henkilö ei voi hakea suojelua viranomaisilta, jos kyseessä on valtiollisen oikeusjärjestelmän mukainen rikos, esimerkiksi homoseksuaalisiin suhteisiin syyllistyminen¹²⁶ tai kristityksi kääntyminen¹²⁷.

Heimosta erotettu saattaa joutua maksamaan veriraha-korvaukset vahinkoa kärsineelle osapuolelle yksin, ilman oman heimon rahallista osallistumista¹²⁸ kun taas heimoyhteisöissä elävät voivat tukeutua yhteiseen solidaarisuusrahastoon.¹²⁹ Yhteisön ulkopuolella oleva saattaa kärsiä taloudellisista vaikeuksista, jolloin paitsi itsensä elättäminen, myös korvausrahojen maksaminen voi olla vaikeaa. Yhteisön ulkopuolella olevan voi olla vaikea saada työtä, koska yhteisöt rekrytoivat mielellään omia jäseniään. Esimerkiksi UNDP:n mukaan poliisien rekrytointi liittyy läheisesti alueen heimojen kokoonpanoon ja poliisien rekrytointi voi tapahtua heimoon kuulumisen pohjalta.¹³⁰ Norwegian Refugee Councilin (NRC) mukaan Basrassa öljy-yhtiöt ovat tehneet sopimuksia alueen heimojen kanssa siten, että työpaikat ovat tiettyjen heimojohtajien

---

¹²³ UNHCR 2012, s. 24.

¹²⁴ Asfura-Heim, Patricio 2011. "Tribal Customary Law and Legal Pluralism in al Anbar, Iraq" teoksessa Isser, Deborah (toim.) *Customary Justice and the Rule of Law in War-torn Societies*. United States Institute of Peace Press. s. 243.

¹²⁵ Asfura-Heim, Patricio / CNA 2014, s. 8.

¹²⁶ Irakin rikoslaki ei suoraan kiellä homoseksuaalisia suhteita, mutta rikoslakia voidaan tulkita homoseksuaalia vastaan esimerkiksi syyttämällä häntä avioliiton ulkopuolisesta suhteesta, prostituutiosta tai julkisesta siveettömyydestä. (Irakin rikoslaki / Iraqi Penal Code n. 111 of 1969; ILGA 2017; US DoS 2018b s. 42.

¹²⁷ US DoS 2018a, s. 5.

¹²⁸ 'Abud al Issawin haastattelu julkaisussa Carroll, Katherine Blue 2011, s. 17.

¹²⁹ The Arab Weekly / Al-Hussam, Muhanad 1.5.2016.

¹³⁰ Kent Paulusson /UNDP Iraq, Amman julkaisussa DIS 10.9.2010, s. 44.

kontrolloitavissa. Öljy kuitenkin työllistää vain yhden prosentin paikallisesta työvoimasta.¹³¹ Yhteisöjen jäsenet voivat avustaa toisiaan lainojen muodossa.¹³²

Valtion tarjoama sosiaaliturva on puutteellinen minkä vuoksi irakilaiset tukeutuvat talousvaikeuksissaan sukulaisiin tai naapureihin. Heimostaan erotettu ei voi tukeutua sukulaisiinsa. Esimerkiksi IOMn (2011) naisjohtoisia talouksia koskevan selvityksen mukaan vain 18 % sai valtiolta tai kansalaisjärjestöiltä apua ja 39 % nojautui sukulaisten tai naapureiden apuun.¹³³ Turvaverkottomien naisten asemaa käsitellään Maahanmuuttoviraston 22.5.2018 julkaisemassa raportissa.¹³⁴

Danish Refugee Councilin ja Landinfo KRGn alueelle suuntautuneen tiedonhankintamatkan raportin (2018) mukaan kenelle tahansa maahan paluumuuttajalle, jolla ei ole perhettä, integroituminen on vaikeaa korkeiden elinkustannusten vuoksi. Henkilön verkostot ovat olennaisia työpaikan saamisessa.¹³⁵ Yhteisön ulkopuolelle jäävän henkilön sosiaalinen status laskee. Hänen saattaa olla tällöin vaikea avioitua.¹³⁶

Kaikkien irakilaisten tulee toimia seuraavalla tavalla asuinpaikkaa vaihtaessaan: Uutta asuinpaikkaa rekisteröitäessä henkilön täytyy anoa vanhan asuinpaikkansa viranomaisilta siirtoa uudelle paikkakunnalle. Vanhalla paikkakunnallaan hänelle annetaan todistus, joka hänen tulee esittää uudella paikkakunnalla.¹³⁷ Henkilöiden etenkin ISIS-liitoksista epäiltyjen voi olla hankalaa tai mahdotonta liikkua tarkastuspisteiden läpi tai rekisteröityä uudelle paikkakunnalle, koska hän saattaa olla paikallisen viranomaisen listoilla tai hän ei läpäise vaadittuja turvallisuusselvityksiä.¹³⁸ Paikallisen rekisteriviranomaisen luona asioiminen, esimerkiksi henkilökortin hankkimiseksi, voi olla mahdotonta, jos henkilö ei pääse tai uskalla palata kotialueelleen.¹³⁹

Joissakin tapauksissa henkilö voinee saada turvaa täysin ulkopuoliselta heimolta maksua vastaan. The Arab Weeklyn artikkelissa (2016) mainitaan erään mandealaisperheen maksavan tarpeen mukaan maksuja maineikkaan bagdadilaisen shiiaheimon solidaarisuusrahastolle suojelua saadakseen. Artikkeleihin haastatellun henkilön veli taas oli joutunut Kutin alueella maksamaan aseistetulle ryhmälle kuukausittain rahaa jotta hänen liiketilansa säilyisi vahingoittumattomana.¹⁴⁰

---

¹³¹ NRC 9.9.2018 s 4.

¹³² University of Nebraska-Lincoln [päiväämätön].

¹³³ IOM 2011, s.1.

¹³⁴ Maahanmuuttovirasto 22.5.2018.

¹³⁵ IOM, haastattelu julkaisussa DIS & Landinfo 5.11.2018, s. 39, 88.

¹³⁶ Hamoudi Haider Ala, Al-Sharaa Wasfi H. & Al-Dahhan Aqeel 2015, s. 241.

¹³⁷ Landinfo 2018, s. 18.

¹³⁸ IRIN / Slemrod, Annie, 9.8.2018; Kansainvälisen järjestön edustaja. Haastattelu Bagdadissa FAKTA-hankkeen tiedonhankintamatkan aikana loka-marraskuussa 2017. Maahanmuuttovirasto 6.2.2018, s. 9.

¹³⁹ AI 2018, s. 23.

¹⁴⁰ The Arab Weekly / Al-Hussam, Muhanad, 1.5.2016.

Myös Le Monde Diplomatiquen artikkelissa 2016 mainitaan, että vaikutusvaltaiselle sheikille maksettavaa kuukausittaista maksua vastaan henkilö voi tarvittaessa pyytää suojelua. Kyse ei kuitenkaan ilmeisesti ole heimosta erotetuista henkilöistä:

“(...)On walls across Iraq, there are posters with the words matloub dam or matloub ashairiyan, meaning that someone is wanted, dead or alive. Iraqis can subscribe to a tribal insurance, paying a monthly fee to a powerful sheikh, which entitles them to ask for his protection if needed — a contemporary practice mobilising tribal networks that has nothing to do with tradition. (...)”¹⁴¹

7. Heimo-oikeus suhteessa Irakin valtiolliseen oikeudenkäyttöön

Niqashin Basraa koskevassa artikkelissa (2017) todetaan, että kun kiista syntyy, kantaja päättää, viekö hän asian heimo-oikeuteen vai valtion oikeuslaitoksen käsittelyyn. Jos tämä osapuoli valitsee heimo-oikeuden, vastaajan tulee alistua heimo-oikeuden päätökseen. Jos vastaaja ei tähän suostu, uhkaa kiista laajeta suuremmaksi vihanpidoksi. Käytännössä tämä mahdollisuus johtaa siihen, että vastaajan perheenjäsenet / sukulaiset suostuttelevat vastaajaa suostumaan kantajan vaatimuksiin.¹⁴²

Niqashin Basraa käsittelevässä artikkelissa todetaan, että jotkut heimojen johtajat eivät hyväksy heimo-oikeuden käyttöä. Paikallisen yhteisön johtajan Abdullah Aziz al-Khafajin mukaan heimo-oikeus on perinteistä kumpuava terrorismin yksi muoto. Hänen mukaansa nämä teot ovat kostoja, joita tapahtuu vain koska valtio on heikko. Monet heimot ovat luvanneet olla tukeutumatta heimo-oikeuteen, mutta eivät ole pitäneet lupauksiaan. Paikallishallinto yrittää tehdä asialle jotakin. Sheikki Abbas al-Fadli, joka toimii heimoasioiden neuvonantajana Basran maakuntaneuvostossa ja heimojen välisiä kiistoja käsittelevässä erityiskomissiossa, kertoo, että useimmat Pohjois-Basran heimoista tekevät yhteistyötä turvallisuusjoukkojen komentajan kanssa ja pyrkivät lopettamaan nämä ongelmat. Paikallinen lakimies Saleh Kadhem Al-Mutawar toteaa, että vaikkakin Irakin rikoslain mukaan uhkauksesta voidaan tuomita vankeuteen ja uhattu henkilö voi hakea korvausta oikeudesta, eivät useimmat ihmiset ota viranomaisiin yhteyttä koska siitä saattaisi vain seurata uusia kostotoimia.¹⁴³

AFP:n artikkelissa (2017) kerrotaan heimojen uhan heikentävän poliisin halua puuttua laittomuksiin. Bagdadin Al-Nahrain -yliopiston turvallisuusalan opettajan Hussein Allawin mukaan sisäministeriöön on perustettu yksikkö joka tekee yhteistyötä vaikutusvaltaisten heimojen kanssa ja jonka pyrkimyksenä on saada heimot noudattamaan lakia. Parlamentin heimoasioiden toimikunnan johtajan Abbud Al-Issawin mukaan heimojen ja oikeus- ja sisäministeriöiden välillä allekirjoitettiin asiaa koskeva protokolla. Anonyyminä pysyttelevän poliisin mukaan käytännössä mikään ei kuitenkaan muutu.¹⁴⁴

---

¹⁴¹ Le Monde Diplomatique / Harling, Peter 2016.

¹⁴² Niqash / Al-Wazzan, Saleem 22.3.2017.

¹⁴³ Niqash / Al-Wazzan, Saleem 22.3.2017.

¹⁴⁴ AFP / Mail Online, Faraj, Salam 23.9.2017.

Myös Maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkalla 2017 haastatellun kansainvälisen järjestön mukaan heimo-oikeudella voi olla yhteisössä merkittävä asema. Esimerkiksi Anbarin läänissä Heetissä poliisi ei yleensä puutu heimo-oikeuden tuomioihin eikä reagoi, jos heimo määrää jonkun henkilön poistumaan yhteisöstä. Alueella, jossa heimojen vaikutus on vahva, ei lakiin ja virkamiehiin voi luottaa. Aseelliset militiat, mukaan lukien hallitukseen liitoksissa olevat, toimivat usein rankaisemattomuuden ilmapiirissä.¹⁴⁵

Landinfo ja Lifosin raportissa 2014 viitataan useaan lähteeseen ja todetaan, että poliisi on yleensä Irakin turvallisuusjoukkojen korruptoitunein osa. Poliisille kyllä voidaan raportoida rikoksista, mutta poliisi on kykenemätön selvittämään rikoksia tehokkaasti. Tilanne vaihtelee alueittain huomattavasti. Tämän seurauksena ihmiset voivat kääntyä heimojen puoleen, siinäkin tapauksessa, että he luottaisivat paikalliseen poliisiin. Henkilöt voivat pelätä, että poliisille ilmoitetut tiedot päätyvät väärin käsiin ja poliisin uskotaan kuuluvan johonkin taustaryhmään. Lisäksi poliisi voi vaatia lahjuksia.¹⁴⁶ UNDPn Kent Paulussonin (2010) mukaan poliisien rekrytointi liittyy läheisesti alueen heimojen kokoonpanoon ja poliisien rekrytointi voi tapahtua heimoon kuulumisen pohjalta.¹⁴⁷

Niqashin Missanin lääniä koskevassa artikkelissa (2015) todetaan, että poliisin on hankala puuttua heimojen väliin kiistoihin, koska poliisi voisi päätyä vihanpidon osapuoleksi. Poliisi voi myös itse olla jommasta kummasta kiistelevästä heimosta tai olla aiemmin joutunut uhkauksen kohteeksi puututtuaan kiistaan. Omasta heimotaustasta johtuen poliisin pelkona on konfliktin eskaloituminen. Missanin poliisilaitoksen heimoasioiden osaston vanhemman konstaapelin Hassan Abdul-Nabin mukaan heimovanhimmat ja yhteisöjohtajat kyllä yrittävät ratkaista kiistoja, mutta jotkut osapuolet, jotka voivat hyötyä kiistan eskaloitumisesta, saattavat sekaantua asiaan. Nämä tahot voivat esimerkiksi hyödyntää riitoja aseiden myynnin edistämiseksi, ilman pelkoa rangaistuksesta.¹⁴⁸

Virallisesti heimo-oikeudella on vain erittäin rajallinen rooli Irakin oikeusjärjestelmässä:

“Officially, the role of tribal law in the new Iraqi legal system is extremely limited. According to the Iraqi civil code, customs and tradition are the fifth-degree source of legislation, but in the criminal law there is no other source of reference but the code itself. Anything not mentioned in the state law is not applicable in dispute settlement, including religious and tribal law. In short, there is no state-sanctioned right to avenge damage to honor.”¹⁴⁹

Kuitenkin Freedom Housen (2018) mukaan **Irakin oikeuslaitos on altis korruptiolle, poliittiselle painostukselle, heimojen vaikutusvallalle ja uskonnollisille intresseille.**

---

¹⁴⁵ Kansainvälisen järjestön edustaja. Haastattelu Bagdadissa FAKTA-hankkeen tiedonhankintamatkan aikana lokamarraskuussa 2017. Maahanmuuttovirasto 6.2.2018, s. 9.

¹⁴⁶ Lifos & Landinfo 5.8.2014, s. 5, 8-9.

¹⁴⁷ Kent Paulusson /UNDP Iraq, Amman julkaisussa DIS 10.9.2010, s. 44.

¹⁴⁸ Niqash / Al-Husseini, Haider 17.9.2015.

¹⁴⁹ Zuhair Al-Malikin sähköposti. Henkilö on entinen Irakin rikosoikeuden tuomari ja Baghdad Provincial Reconstruction Teamin lakineuvonantaja, kesäkuu 2008. Carroll, Katherine Blue 2011, s. 27.

Oikeuslaitoksen epäluotettavuuden tai saavuttamattomuuden vuoksi monet irakilaiset ovat kääntyneet heimojen oikeuselinten puoleen kiistojen ratkaisemisessa.¹⁵⁰

Irakin heimojohtajilla on väärinkäsityksiä lakien sisällöstä vastaavaan tapaan kuin länsimaissa henkilöillä, jotka eivät ole joutuneet lakiasioiden kanssa tekemisiin, voi olla vaikeuksia päästä lakiasioista perille. Jotkut heimojohtajat voivat esimerkiksi ajatella, että viranomaiset eivät voi käynnistää tapon tutkintaa, jos kukaan ei ole tehnyt asiasta rikosilmoitusta. He voivat uskoa, että heimon tekemä asiakirja, jossa todetaan jonkin yksilön veren olevan vapaa vuodatettavaksi, on sitova oikeudellinen asiakirja, joka olisi tuomioistuimessakin pätevä asiakirja.¹⁵¹

Tanskan maahanmuuttoviraston Irakin Kurdistanin alueelle tehdyllä tiedonhankintamatkalla haastatellun IOM:n edustajan mukaan epävirallinen sovittelu on hyvin yleistä kaikenlaisissa kiistoissa KRG:n alueella. Useimmat kunniaan liittyvät kiistat ratkaistaan heimon tai perheenjäsenten neuvotteluprosessissa ja rinnakkain virallisen tuomioistuinmenettelyn kanssa. Tuomioistuinta informoidaan neuvottelussa saavutetusta sopimuksesta. Naiset ovat usein haluttomia ottamaan viranomaisia mukaan asian käsittelyyn. Myös viranomaiset antavat usein ymmärtää, että asia tulisi ratkaista oikeuden ulkopuolella.¹⁵²

Vuonna 2003 tapahtuneen Saddam Husseinin hallinnon kaatumisen jälkeen heimo-oikeus on alkanut kukoistaa etenkin Anbarin läänissä. Anbarin sheikkien mukaan vuoteen 2008 mennessä he ratkaisivat satoja kiistoja joka kuukausi.¹⁵³

The Nationalin artikkelissa (2018) kerrotaan PMU-joukkoihin kuuluvan henkilön tappaneen vaikutusvaltaisen Albu Esa -heimon jäsenen Anbarissa. Viranomaiset eivät puuttuneet asiaan mitenkään ja asia jäi heimo-oikeuden varaan. Heimon johtajan Mahmood Al Easawin mukaan joka viikko viranomaiset pyytävät heimoa selvittämään jonkin murhatapauksen. Artikkelin mukaan Saddam Husseinin jälkeisen ajan valtionhallinnon heikkous ja ISIS-konfliktin jälkeinen shiiavaltaisen hallinnon ja sunniväestön välinen eripuraisuus ajaa anbarilaisia kääntymään paikallisjohtajiensa puoleen.¹⁵⁴

Al Monitorin artikkelissa (12.4.2018) uutisoidaan oikeusministeriön ilmoittaneen aikeista perustaa heimojohtajista koostuva, 47-henkinen "Al-Awaref" -niminen ryhmä sovittelemaan erilaisia Irakin heimojen välisiä kiistoja ja konflikteja ja näin saada heimo-oikeutta virallistettua. Keskeisimpinä tehtävinä olisi huolehtia siitä, että heimojen väliset kiistat eivät laajene ja toisaalta tuoda yhteisöihin rauhantila maan eri lääneissä. Aloite sai ristiriitaisen vastaanoton. Al-Fatla -heimon sheikin Sarhan al-Fatlawin mukaan menettelyllä heimot voivat olla tukemassa Irakin valtiota ja estämässä pienten kiistojen laajenemisen heimojen väliseksi konfliktiksi, jollaisia esiintyy etenkin Etelä-Irakissa. Toisaalta aktivisti ja bloggaaja Ibrahim al-Fatlawin mukaan aloitetta ei pidetä kansalaisyhteiskunnan taholta tervetulleena, vaan poliittisten puolueiden propagandana, joka

---

¹⁵⁰ Freedom House 2018.

¹⁵¹ Ala Hamoudi, Haider & Al-Sharaa, Wasfi H. & Al-Dahhan, Aqeel 2015, s. 243.

¹⁵² Mochizuki, Daihei 28.9.2015. Haastattelu Tanskan maahanmuuttoviraston tiedonhankintamatkalla. Erbil. Daihei Mochizuki on IOM:n ohjelmajohtaja KRG:n alueella. DIS 2016, s. 46-47, 131.

¹⁵³ Mukhtar, Osman "Tribal Law Governing Iraq!" Association of Muslim Scholars in Iraq, www.heyetnet.org/en teoksessa Isser, Deborah (toim.) *Customary Justice and the Rule of Law in War-torn Societies*. United States Institute of Peace Press, s. 239.

¹⁵⁴ The National / Barbarani, Sofia 25.6.2018.

heikentää valtion instituutioita. Artikkelin mukaan kyseinen heimojohtajien ryhmä olisi rinnakkainen Irakin oikeuslaitoksen kanssa ja kiistan osapuolet voisivat turvautua joko oikeuslaitokseen tai kyseiseen heimojohtajien Al-Awaref-ryhmään.¹⁵⁵ Aloite Al-Awaref-ryhmän perustamiseksi tehtiin ennen toukokuun 2018 parlamenttivaaleja, mikä ei liene sattumaa. Al Monitorin (2016) artikkelin mukaan poliitikot pyrkivät miellyttämään heimoja, koska ne edustavat suurta määrää äänestäjiä paikallis- ja parlamenttivaaleissa.¹⁵⁶

8. Lähteet

Açıkyıldız, Birgül 2014. *The Yezidis. The History of a Community, Culture and Religion*. I. B. Tauris & Co Ltd. London.

AFP / Mail Online 13.11.2017. *Tribal justice awaits returning Iraqis who joined IS*. <https://www.dailymail.co.uk/wires/afp/article-5077173/Tribal-justice-awaits-returning-Iraqis-joined-IS.html> (käyty 1.11.2018)

AFP/ Mail Online, Faraj, Salam 23.9.2017. *Tribes, tradition stand in way of Iraq police*. <https://www.dailymail.co.uk/wires/afp/article-4912114/Tribes-tradition-stand-way-Iraq-police.html> (käyty 15.10.2018)

AI (Amnesty International) 2018. *The Condemned – Women and Children Isolated, Trapped and Exploited in Iraq*. <http://www.refworld.org/docid/5ad84a274.html> (käyty 1.11.2018)

AP / Ganley, Elaine 26.10.2017. *Love not war turns outcast Iraqi couple into migrants*. Saatavilla: <https://www.foxnews.com/world/love-not-war-turns-outcast-iraqi-couple-into-migrants> (käyty 1.11.2018)

AP News / Salaheddin, Sinan 15.12.2015. *Doctors still working in Iraq face violence, tribal justice*. <https://www.apnews.com/3dd1bc3018d74785bc737097f56b5b1b> (käyty 18.9.2018)

Arab News 18.11.2018. *In Iraq, bloody tribal custom now classed as 'terrorism'*. <http://www.arabnews.com/node/1406631/middle-east> (käyty 30.11.2018)

The Arab Weekly / Al-Hussam, Muhanad, 1.5.2016. *Iraqi Sabeen minority in peril*. <https://the arabweekly.com/iraqi-sabeen-minority-peril> (käyty 15.10.2018)

The Arab Weekly / Omar, Oumayma 22.1.2016. *Iraqi tribes take law and justice into their own hands*. <https://the arabweekly.com/iraqi-tribes-take-law-and-justice-their-own-hands> (käyty 15.10.2018)

---

¹⁵⁵ Al Monitor / Saadoun, Mustafa 12.4.2018.

¹⁵⁶ Al Monitor / Al-Jaffar, Omar 24.8.2016.

Asfura-Heim, Patricio / CNA (Center for Naval Analyses) 2014. *"No Security Without Us": Tribes and Tribalism in Al Anbar Province, Iraq*. Kesäkuu 2014. https://www.cna.org/CNA_files/PDF/COP-2014-U-007918-Final.pdf (käyty 12.9.2018)

Asfura-Heim, Patricio 2011. *Tribal Customary Law and Legal Pluralism in Iraq*. Teoksessa Isser, Deborah (toim.) *Customary Justice and the Rule of Law in War-Torn Societies*. United States Institute of Peace.

Carroll, Katherine Blue. *Tribal Law and Reconciliation in the New Iraq*. Middle East Journal, Vol 65 no. 1. 2011, s. 11-29. <http://muse.jhu.edu/article/416660/pdf> (käyty 2.11.2018)

CIA (Central Intelligence Agency) 12.4.2018. *The World Factbook – Iraq*. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/iz.html> (käyty 5.11.2018)

DIS (Danish Immigration Service),

2016. *The Kurdistan Region of Iraq (KRI), Access, Possibility of Protection, Security and Humanitarian Situation, Report from fact finding mission to Erbil, the Kurdistan Region of Iraq (KRI) and Beirut, Lebanon, 26 September to 6 October 2015*. 11.4.2016. <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/4B4E8C12-84B7-4ACB-85535E0218C5689A/0/FactfindingreportKurdistanRegionofIraq11042016.pdf> (käyty 5.11.2018)

2010. *Honour Crimes against Men in Kurdistan Region of Iraq (KRI) and the Availability of Protection – Report from Danish Immigration Services fact-finding mission to Erbil, Sulemaniyah and Dahuk, KRI – 6 to 20 January 2010*. <http://www.refworld.org/pdfid/4bd95eae2.pdf> (käyty 5.11.2018)

10.9.2010. *Security and Human Rights in South/Central Iraq*. Saatavilla: <http://www.refworld.org/docid/4cc552282.html> (käyty 1.11.2018)

DIS (The Danish Immigration Service) & Landinfo, 5.11.2018. Northern Iraq. *Security situation and the situation for internally displaced persons (IDPs) in the disputed areas, incl. possibility to enter and access the Kurdistan Region of Iraq (KRI)*. https://coi.easo.europa.eu/administration/denmark/PLib/IRAQ_Report_on_security_IDPs_and_access.pdf (käyty 20.11.2018)

Eisenstadt, Michael 2007. *Iraq - Tribal Engagement - Lessons Learned*. [taulukko] Syys-lokakuu 2007. <https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/opeds/46e959386ed5a.pdf> (käyty 12.9.2018)

Eureka Encyclopedia [päiväämätön]. *Category: Tribes by Area* http://eurekaencyclopedia.com/index.php/Category:Tribes_By_Area (käyty 15.10.2018)

Fair Observer / Aljabiri, Janan & Payton, Joanne 29.12.2015. *Woman-for-Blood Marriages Persist in Iraq*. https://www.fairobserver.com/region/middle_east_north_africa/woman-for-blood-marriages-persist-in-iraq-21101/ (käyty 1.11.2018)

Freedom House 2018. *Freedom in the World 2018 – Iraq*. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/iraq> (käyty 12.9.2018)

Hamoudi, Haider Ala & Al-Sharaa, Wasfi H. & Al-Dahhan, Aqeel 2015. *The Resolution of Disputes in State and Tribal Law in the South of Iraq – Toward a Cooperative Model of Pluralism*. Teoksessa Helfand Michael A. (toim.) *Negotiating State and Non-State Law: The challenge of global and local legal pluralism*. Cambridge University Press, Cambridge UK. <http://d-scholarship.pitt.edu/27036/1/State%20Non%20State.pdf> (käyty 15.10.2018)

Hassan, Hussein D / Congressional Research Service 15.3.2007. *Iraq: Tribal Structure, Social and Political Activities*. <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/crs/rs22626.pdf> (käyty 5.11.2018)

Higel, Lahib / Ceasefire Centre for Civilian Rights & Minority Rights Group International 2016. *Iraq's Displacement Crisis: Security and protection*. https://minorityrights.org/wp-content/uploads/2016/04/CEASEFIRE-report_ENGLISH_march-2016_210x297mm_WEB.pdf (käyty 1.11.2018)

ICG (International Crisis Group 8.8.2016), *Fight or Flight: The Desperate Plight of Iraq's "Generation 2000"*. <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/169-fight-or-flight-the-desperate-plight-of-iraqs-generation-2000.pdf> (käyty 2.11.2018)

ILGA (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association) / Carroll, Aengus & Mendos, Lucas Ramon 2017. *State Sponsored Homophobia – A world survey of sexual orientation laws: Criminalisation, protection and recognition*. https://www.ilga.org/downloads/2017/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2017_WEB.pdf (käyty 2.11.2018)

IOM (International Organization for Migration) 2011. *Special Report – Female Headed Households*. 12.10.2011. Saatavilla: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Full%20Report_278.pdf (käyty 3.11.2018)

Iraqi Civil Code n. 40 of 1951, artikla 38. [käännös: Global Justice Project 1990]. Saatavilla: https://www.ecoi.net/en/file/local/1234396/4765_1464617785_iraq-civil-code-1951-part-1-of-4.pdf (käyty 12.9.2018)

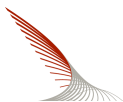
Iraqi Penal Code n. 111 of 1969. [käännös Global Justice Project 29.5.2018]. Saatavilla: <https://www.ecoi.net/en/document/1433688.html> (käyty 1.11.2018)

IRIN / Slemrod, Annie, 9.8.2018. *In Iraq, families linked to so-called Islamic State suffer for their relatives' sins*. <https://www.irinnews.org/news-feature/2018/08/09/iraq-families-islamic-state-camps-return-Anbar-rebuild> (käyty 2.11.2018)

Kristinuskoon kääntyneiden henkilöiden parissa työskentelevän tahon haastattelu 4.9.2017.

Lattimer, Mark / CCCR (Ceasefire Centre for Civilian Rights) 2017. *Minorities and Vulnerable Groups*. Julkaisussa EASO: *EASO COI Meeting Report. Iraq - Practical Cooperation Meeting, 25-26 April 2017*. <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/coi-iraq-meetingreport.pdf> (käyty 1.11.2018)

Le Monde Diplomatique / Harling, Peter, elokuu 2016. *A regime of networks but no clear leaders – Why Iraqis fear victory*. <https://mondediplo.com/2016/08/04/irak> (käyty 15.10.2018)
Lifos & Landinfo 5.8.2014. *Iraq: Rule of Law in the Security and Legal system*. https://www.landinfo.no/asset/2872/1/2872_1.pdf (käyty 5.11.2018)

Maahanmuuttovirasto 22.5.2018. *Katsaus turvaverkottomien naisten asemaan Irakissa.* https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Katsaus_turvaverkottomien_naisten_asemaan_Irakissa.pdf/1fdfe5a2-9251-401d-bdd7-4c0105360de6/Katsaus_turvaverkottomien_naisten_asemaan_Irakissa.pdf.pdf (käyty 5.11.2018)

Maahanmuuttovirasto / FAKTA-hanke, 6.2.2018. *Irak: Tiedonhankintamatka Bagdadiin loka-marraskuussa 2017.* <https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Irak+tiedonhankintamatka+Bagdadiin+loka-marraskuussa+2017.pdf/868c0af1-3c50-4ab2-99e0-a720b079c589/Irak+tiedonhankintamatka+Bagdadiin+loka-marraskuussa+2017.pdf.pdf> (käyty 1.11.2018)

Al Monitor / Mamouri, Ali 6.3.2014. *Iraqi atheists demand recognition, guarantee of their rights.* <https://web.archive.org/web/20170907122056/http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/03/iraq-atheism-spread-rights-recognition.html> (käyty 1.11.2018)

Al Monitor / Al-Jaffal, Omar,

16.12.2016. *Can Iraq's parliament regulate the country's tribes?* <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/12/council-tribes-clans-iraq-parliament.html> (käyty 5.11.2018)

24.8.2016. *Where does tribal influence fit in Iraqi politics?* <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/08/iraq-politicians-tribalism-corruption.html> (käyty 5.11.2018)

18.6.2015. *Blood money marriage makes comeback in Iraq.* <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/06/iraq-tribes-women-blood-money-marriage-dispute-settlement.html> (käyty 5.11.2018)

Al Monitor / Bassem, Wassim 30.10.2015. *When Conflict Arises, These Iraqis Go to the Madeef* <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/10/iraq-madeef-tribes-host-disputes-politicans.html> (käyty 15.10.2018)

Al Monitor / Saadoun, Mustafa 12.4.2018. *Will Iraq's new 'tribal court' undermine rule of law?* <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/04/iraq-tribalism-sheikhs-justice-law.html#ixzz5GPSXT3q1> (käyty 12.9.2018)

Al Monitor / Zeed, Adnan Abu,

1.3.2018. *Tribal laws determine fate of IS families in Iraq.* <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/02/ninevah-anbar-salahuddin-iraq.html> (käyty 1.11.2018)

20.1.2016. *Can Iraq Curb Tribal Disputes?* <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/01/iraq-tribes-armed-conflict.html> (käyty 4.11.2018)

The National / Barbarani, Sofia 25.6.2018. *In post-ISIS Iraq, tribal justice grows in shadow of Baghdad mistrust.* <https://www.thenational.ae/world/mena/in-post-isis-iraq-tribal-justice-grows-in-shadow-of-baghdad-mistrust-1.744180> (käyty 15.10.2018)

The New York Times/ Di Giovanni, Janine 24.4.2009. *Local Wars*.

<https://www.nytimes.com/2009/04/26/books/review/DiGiovanni-t.html> (käyty 17.9.2018)

Niqash / Al-Ayash, Kamal 13.10.2016. *Witch Hunts: Anbar Tribes Exact Revenge Upon Iraqis Who Worked With Extremists*. <http://www.niqash.org/en/articles/security/5378/Anbar-Tribes-Exact-Revenge-Upon-Iraqis-Who-Worked-With-Extremists.htm> (käyty 1.11.2018)

Niqash / Al-Zaidi, Mohammed, 13.7.2017. *Iraqi Tribes Take Law Into Own Hands, Make Facebook Trolls Pay*. <http://www.niqash.org/en/articles/society/5633/iraqi-tribes-take-law-into-own-hands-make-facebook-trolls-pay.htm> (käyty 15.10.2018)

Niqash / Al-Wazzan, Saleem, 22.3.2017. *Tribal Justice Rules: In Basra, 'Terrorism By Tradition' Causes Fear And Waste*. <http://www.niqash.org/en/articles/society/5543/> (käyty 18.9.2018)

Niqash / Al-Husseini, Haider 17.9.2015. *Roadblocks, Drive-By Killings and Deaths: Tribal Violence Escalates In Southern Iraq*. <http://www.niqash.org/en/articles/security/5105/> (käyty 17.9.2018)

Niqash / Habib, Mustafa 3.8.2017. *Medical Murders: Crime Wave Targets Baghdad Doctors, Whose Only Choice Is To Emigrate*. <http://www.niqash.org/en/articles/security/5651/> (käyty 5.11.2018)

NRC (Norwegian Refugee Council) 9.9.2018. *Basra Fact Finding Mission Report #1*. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/NRC%20Basra%20Key%20Findings_FINAL_9Oct.pdf (käyty 5.11.2018)

Open Doors (päiväämätön). 2018 *World Watch List #8 Iraq*. <https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/iraq/> (käyty 18.9.2018)

Otterman, Sharon 2.2.2005. *Iraq: Role of the Tribes*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/backgrounder/iraq-role-tribes> (käyty 2.11.2018)

Pacific Standard / Stuart, Hunter 21.1.2016. *The hard lives of non-believers in the Middle East – Despite the Arab Spring's secular influence, the Middle East is still one of the most dangerous places on Earth to be an atheist*. <https://psmag.com/social-justice/the-hard-lives-of-non-believers-in-the-middle-east> (käyty 1.11.2018)

Pakkala, Maria, haastattelu_25.9.2018. Maria Pakkala on islamin ja Lähi-idän asiantuntija.

Raseef 22 / Zeidan Salam 17.8.2016. *In Iraq, Women are Offered as Tributes to Settle Tribal Vendettas*. <https://raseef22.com/en/life/2016/08/17/fasliya-marriage-iraq-girls-peace/> (käyty 1.11.2018)

Shafaaq News 23.6.2017. *Islamic parties intimidate, fear atheists in Iraq*. http://www.shafaaq.com/en/en_newsreader/fe604900-e6d6-4b51-89c4-cac208f5ceb8 (käyty 1.11.2018)

Shakomako / Nazli, Tarzi 12.12.2015. *Medical Doctors in Iraq: Vilified, Hunted and Killed*. <https://www.globalresearch.ca/medical-doctors-in-iraq-vilified-hunted-and-killed/5496148> (käyty 1.11.2018)

Todd, Lin & al. 18.6.2006. *Iraq Tribal Study – Al-Anbar Governorate: The Albu Fahd Tribe, The Albu Mahal Tribe and the Albu Issa Tribe*. Global Resources Group & Global Risk.
<http://www.comw.org/warreport/fulltext/0709todd.pdf> (käyty 12.9.2018)

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees),

15.1.2018. *Tribal Conflict Resolution in Iraq*.
<http://www.refworld.org/docid/5a66f84f4.html> (käyty 12.9.2018)

2012. *UNHCR Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Asylum-Seekers from Iraq*. 31.5.2012.
<http://www.refworld.org/docid/4fc77d522.html> (käyty 1.11.2018)

University of Nebraska-Lincoln [päiväämätön].
<https://www.unl.edu/rhames/courses/ppoint/iraq.pdf> (käyty 2.11.2018)

US DoS (United States Department of State),

2018a. *2017 Report on International Religious Freedom – Iraq*. 29.5.2018.
<https://www.state.gov/documents/organization/281228.pdf> (käyty 1.11.2018)

2018b. *Country Report on Human Rights Practices for 2017*. 20.4.2018.
<https://www.state.gov/documents/organization/277487.pdf> (käyty 1.11.2018)

Zeyad, A. 2005. *Iraq's Tribal Society. A State Within a State*.
<http://www.baghdadmuseum.org/dq02.htm> (käyty 13.9.2018)

Vastuuvapauslauseke

This document was written by the Finnish Immigration Service's COI Service according to the common EU-guidelines for processing factual COI (2008). It was therefore composed on the basis of carefully selected, publicly available sources of information. All sources used are referenced. All information presented, except for undisputed/obvious facts has been cross-checked, unless stated otherwise. The information provided has been researched, evaluated and processed with utmost care within a limited time frame. However, this document does not pretend to be exhaustive. Neither is this document conclusive as to the merit of any particular claim to refugee status or asylum. If a certain event, person or organization is not mentioned in the document, this does not mean that the event has not taken place or that the person or organization does not exist. The information in the document does not necessarily reflect the opinion of the authority and makes no political statement whatsoever.